Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

SØREN KNUDSEN
– EN FOLKEMINDESAMLER FRA GLUD

Søren Knudsen
– en folkemindesamler fra Glud

Udgivet af Glud museums forlag 1979

REDAKTION: T. BRUMMER

TILRETTELÆGNING: H.E. LINDSTRØM NIELSEN – N. LORENTZEN

TRYK: LA COUR OFFSET, KLEJS

ISBN 87 - 980817 - 0 - 5

Søren Knudsen
21. aug. 1878 - 15. nov. 1955

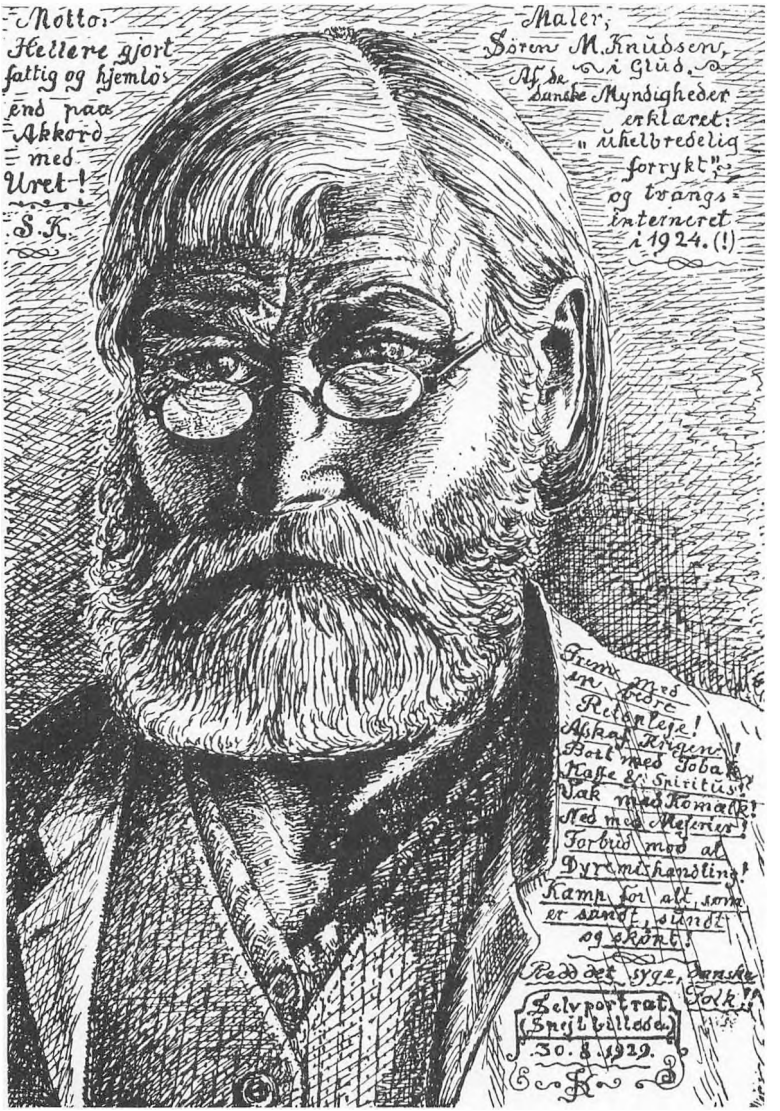

INDHOLD

Selvbiografiske optegnelser,
uddrag ved sognepræst T. Brummer, Glud side 9

Uddrag af venne- og familiebreve
ved Anna Marie Andersen f. Knudsen
Søren Knudsens niece, Snaptun side 23

Et museum bliver til
ved sognepræst T. Brummer, Glud side 65

Mindeartikel om Søren Knudsen
af Gdr. Anders Rasmussen, Hjarnø side 77

SØREN KNUDSEN'S SLÆGT

FORÆLDRE:

Ungkarl **Peder Helbæk Knudsen**, tømrer af Dauding, født 19. Juni 1841 i Grædstrup sogn som søn af tømrer Knud Helbæk Petersen og hustru Kirsten Marcussen af Grædstrup, død 18. Februar 1911 i Glud, og pigen **Caroline Hansen**, Hans Lund Rasmussens datter af Glud Mark, født 22. Oktober 1841 i Glud Nordmark som datter af nævnte tømrer Hans Lund Rasmussen og hustru Anna Marie Rasmusdatter, død 25. November 1925 i Glud **viede 6. November 1867 i Glud kirke.**

SØSKENDE:

1. **Anna Marie Knudsen f. 5. Maj 1864 gift med Christensen i U.S.A.**
2. **Knud Helbæk Knudsen, f. 29. Februar 1868**
3. **Hans Lund Knudsen f. 4. Marts 1870, død 25. August 1870**
   disse 3 er fødte i Bisholt, Glud sogn.
4. **Hansine Kirstine Knudsen f. 9. September 1871**
5. **Rasmus Carl Knudsen f. 15. Januar 1874**
6. **Hans Lund Knudsen f. 27. April 1875**
7. **Anton Christian Peter Knudsen, f. 11. August 1876**
   død 31. Juli 1893 ved et vådeskud.
   disse 4 er fødte i Nørby, Glud sogn.
8. **Søren Marius Knudsen f. 21. August 1878, død 15. November 1955**
9. **Anna Kirstine Marie Knudsen, f. 11. Juni 1880 gift med Henriksen, U.S.A.**
   disse 2 er fødte på matr. 5 e i Glud Nordmark, udstykket fra Rasmus Thomesens gård, nu kaldet „Kirkely".

SELVBIOGRAFISKE OPTEGNELSER

af Søren Knudsen i uddrag ved T. Brummer

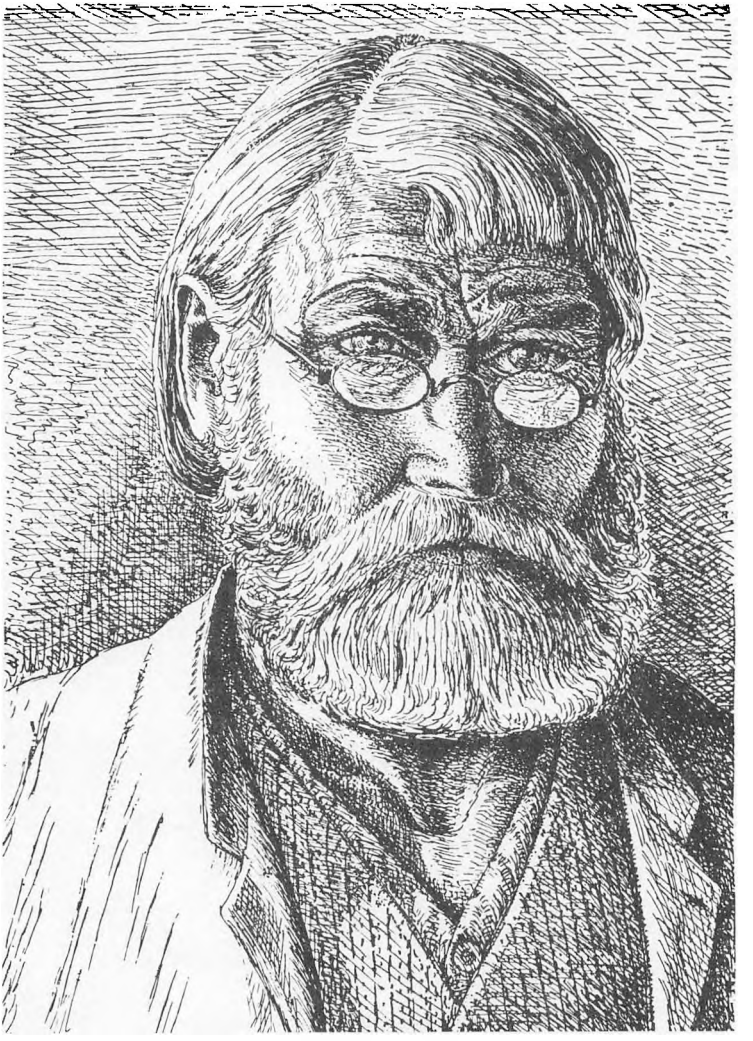

Selvportræt 1929

1878 — Søren Knudsen — 1955

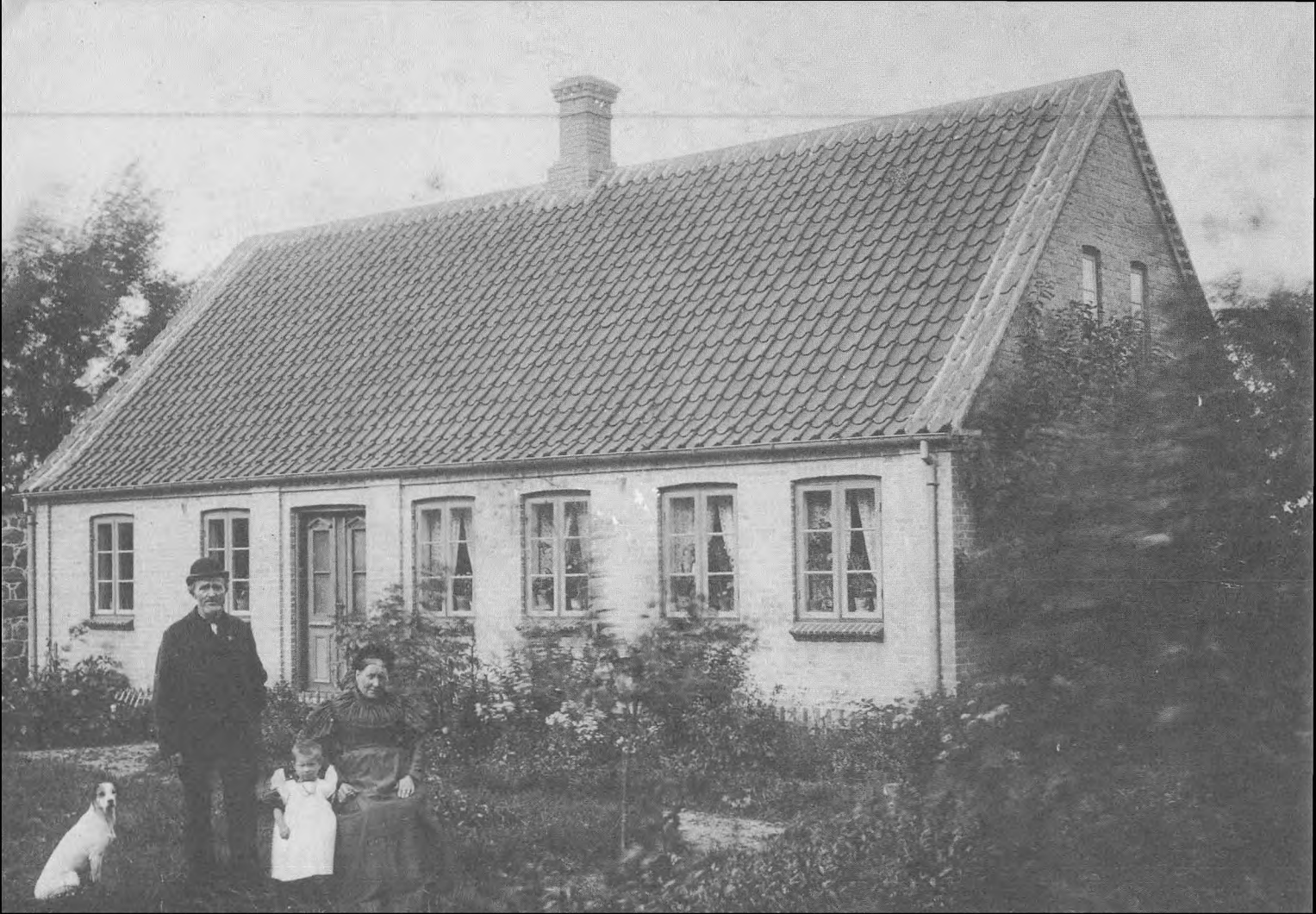

Af Søren Knudsens efterladte papirer på Glud Museum.

Mit Levnedsløb til 64-Aars Alderen.

Født i Glud Nørremark 21. August 1878. Første Erindring Foraar 1883, knap 5 Aar gammel, da min Fader og min ældste Søster skulde rejse til Amerika. Næste Erindring, Efteraaret samme Aar, da han kom hjem igen. Og herefter husker jeg stedse mere, også for første Gang grimme Drikkegilder i Sognet. 1887 om Sommeren en Sejltur med „Agda" til Endelave og især Hjemturen i haardt Vejr. 1888 ud at tjene som Hyrdedreng hos N.M. i Glud Ho, i 1889 ligeledes. Det var den Sommer, vi byggede det nye Hus. 1890 Hyrdedreng hos Forpagter Jens Laursen i Glud, 1891 hos August Petersen, Glud Søndermark, 1892 hos Kr.Jørgensen Nørby Nørremark. Her gik jeg saa „til Præsten" og blev konfirmeret. Et Par Maaneder før fik jeg at vide, at „Selma" var blevet forlovet. Min Barndoms kæreste, forbarmende Gud!!! — 1. November 1892 flyttede jeg saa til Bisholt som Hyrdedreng hos Peter Baden og var der til 1. Nov. 1893. Mens jeg var her, den 1. August skød min Broder Peter sig ved et Vaadeskud ved „Strandkjær". Jeg kom da til mit Hjem, men vilde ikke være i Lære hos min Fader. Altsaa i April 1894 til Søs med Sluppen „Friede" af Horsens. Dette varede til 6. Januar 1895. Var saa hjemme i ca. 2 Maaneder. 7. Marts 1895 igen til Søs med Bramskonnert „Brockenhuus Schack" af Thurø til Oktober samme Aar. Hjemme igen ca. 6 Maaneder. 7. April 1896 igen til Søs med Skonnertbrig „Ceres" af Thurø, nu som Jungmand. Dette varede til Januar 1897. Til April 1897 i Lære hos Malermester Schnoor i Raarup. Marts 1899 indkaldt til Marinesoldat i 1/2 Aar. I April 1900 til Hamborg, Berlin, Paris — som Malersvend om Efteraaret til Basel i Syd-Sweitz. Hjem igen i Oktober 1901. I Foraaret 1902 igen til Hamborg — sejlede til Lubeck. Samme Tur igen i 1903 hele Sommeren.

Søren Knudsens fødehjem

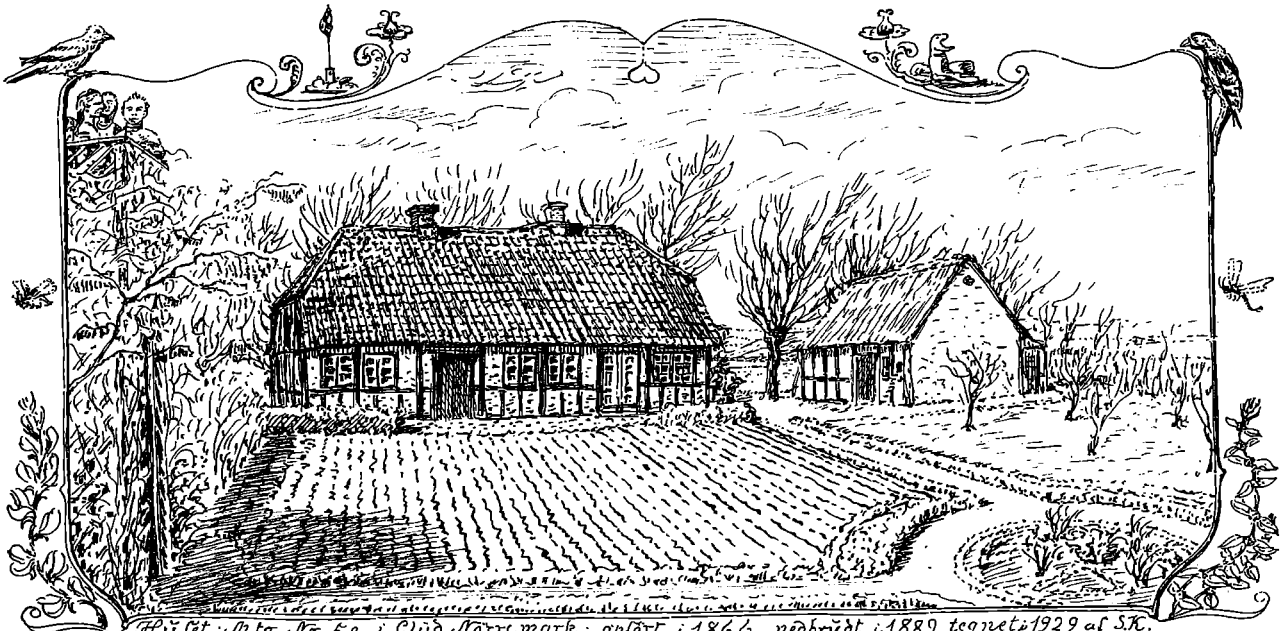

Huset i Mtr. Nr. 5e i Gl. Nørremark, opført i 1866, nedbrudt i 1889, tegnet i 1929 af S.K.

I Foraaret 1904 begyndte jeg saa som Mester i Glud. I Vinteren 1902-03 gik jeg paa Horsens tekniske Skole som alle de andre Haandværkere fra 1898, undtagen 1900, da jeg var i Basel. Samme Vinter forlovede jeg mig da med Alma Hansen, Bygmester Hans Conrad Hansens Datter, som selv gjorde Haneben for mig !! Jeg forstod næppe, hvad hun var værd, men begyndte at indse, at det var vist det samme med mig selv! Men Forældrene paa begge Sider var jo glade herfor, og min Moder da især, thi hun vejrede jo „mange Penge", som jo betød en Del for hende. Jeg haabede paa det bedste, men troede paa intet!

I Efteraaret 1904, da jeg altsaa havde været Mester en Sommer og stadig havde meget Arbejde startede jeg Tegneskolen i Glud. Det var i Sogneraadsstuen i Forsamlingshuset, en ussel Stue, men det gik. 6te Januar 1905 blev Alma og jeg saa viede. Vi boede til Leje i et gammelt Hus, hvor jeg havde opført lidt Værksted af Brædder ved Gavlen. Huset blev købt af Tømrermester H. J. Mikkelsen, da vi havde været der i 1/2 Aar. Her fødte saa Alma en Dreng, kaldet Hermod. I Foraaret 1906, da vi boede i et andet Hus til leje, gjorde jeg saa Anstalter til selv at bygge Hus, købte Pladsen her, 1 Skp. Land for 400 Kr., som H. Conrad gav os. Jeg lod grave Brønd, 60 Kr., Vinduerne var lavet om Vinteren hos min Fader af Broder Karl. Men saa kom Huset, med mange Bommerter og Fejl, saa der var Svamp i det 3 Aar efter. H.J. Mikkelsen var Tømrer og Henrik Schreiber var Murer.
I Huset indrettede jeg Skolestue ovenpaa til Tegneskolen med 2 vældige Borde og tilsvarende Bænke.

Min Fader var eet af de mest velskabte Mennesker, jeg har set, kun middelhøj 63 1/4 Tomme. (Jeg har nøjagtig hans Højde, men er ikke smuk!). Hans Næse var lige, som skaaret efter Lineal, hans Pande høj og bred og firkantet (min er lav og afrundet med dybe Furer!). Alle Forme var fuldendt harmoniske, hans Brystkasse prægtig, hans Tænder som 2 Perlerader, hans Gang sikker og elastisk. Han kunde præstere mærkelige Ting iblandt. Han fødtes i Dauding 1841 – begge hans Forældre var fra Sejet ved Boller og alle hans Forfædre er her fra Bjerre Herred. Hans Far var født i Gaarden „Raadkjær", nu „Thyrasminde" og var ogsaa Tømrermester og af lignende Legemsbygning. Han hed Knud Hebæk Pedersen. Min Fader hed Peder Helbæk Knudsen. Han døde kun 70 Aar gl. i 1911, men havde da ligget lam i ca. 4 Aar. Han havde 8 Søskende og var den førstefødte. De fødtes alle i det Hus paa Dauding Mark, hvor den 102-aarige Laust Hjuler døde for et Par Aar siden.

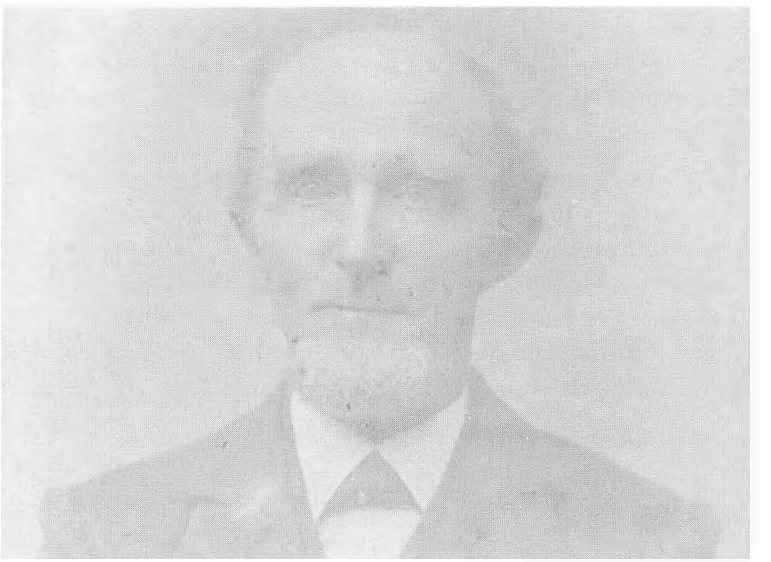

Søren Knudsens fader

Min Fader kunde være straalende vittig og han var frygtet som saadan, og han kunde være dybt alvorlig og sige gode Ting og haardt tiltrængte Sandheder – han var uegennyttig og altid parat til at hjælpe dem, som bad ham om det. Dette gjaldt dog kun legemlig Behandling (?), den aandelige do forstod han sig ikke paa. Dengang da en Haandværker kun fik 1 1/2 Krone for en lang Dags Slid, var der nok ogsaa Grund for Prioritering. Han kunde ikke træde op i en Forsamling, men Mand og Mand imellem var han vældig. Han var med i Socialismen fra 1870 da Pio og Gelef blev de ledende. 1874 hentede han Liget af den fattige Søren Poulsen i Bjerre Arrest, som Herredsfoged With havde hængt der, eller faaet S. P. til selv at gøre det. Ca. 1900 sagde han i Glud: „I er egentlig ikke rigtig Socialister". Han ventede da, at Egoismen havde taget Overhaand og han forstod, at Egoisme og Socialisme er Modsætninger. Han kaldte nu „sin Dreng". da jeg var ca. 8 Aar gl. og føjede til: „Han skal være Arkitekt" fordi jeg byggede Slotte og Kirker og pæne Huse hver dag – men vi kom langt bort fra hinanden.

„Han sled sig op gudsjammerligt
jeg mindes ham med Ynk–
han gik de Veje mandeligt,
hvor andre gik i Synk!"

har jeg skrevet i et Digt om ham og jeg sender af og til en stille Bøn til den alvise Gud for ham, i Haab om at det endnu kan hjælpe, og mig selv gavner det vel ogsaa.

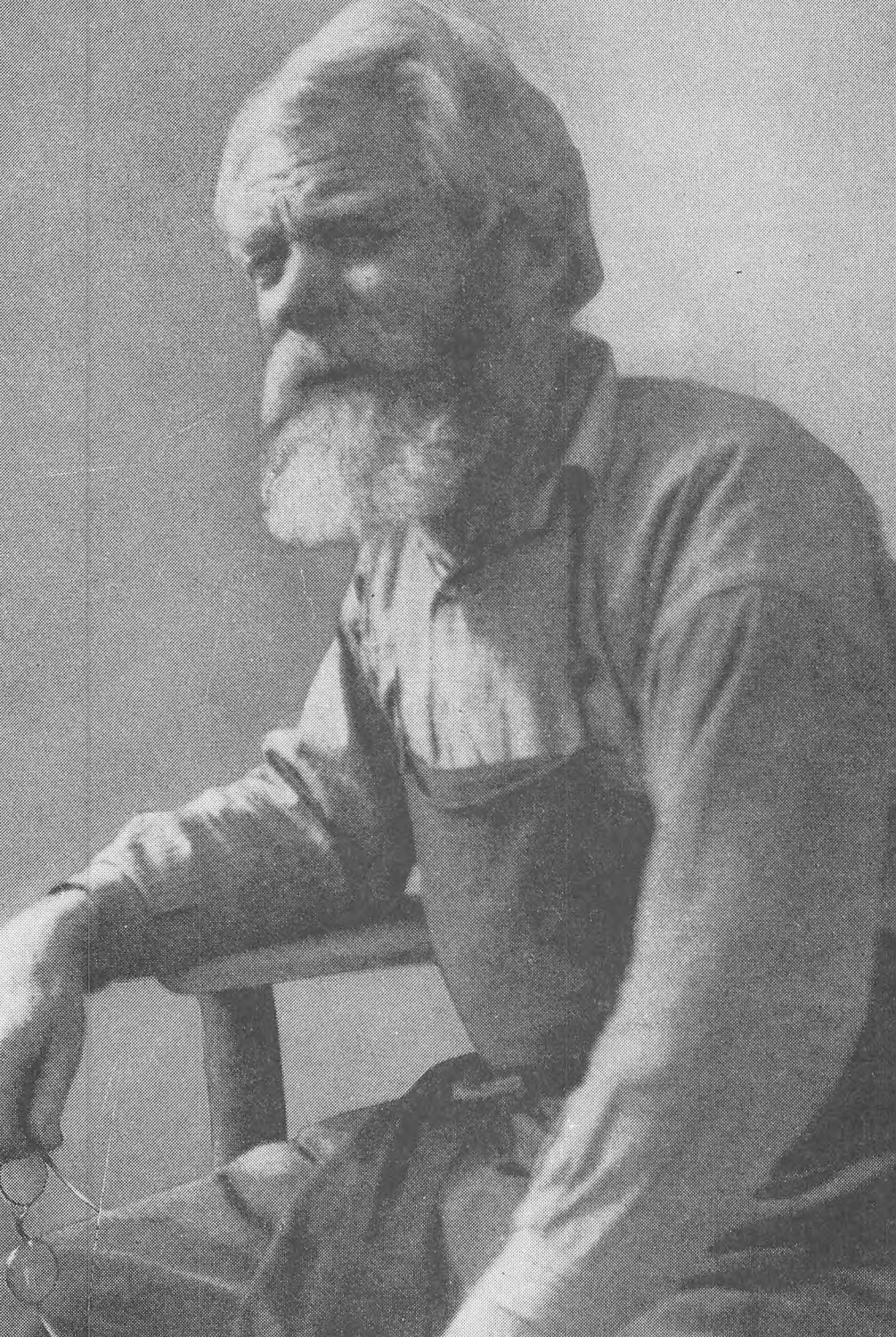

Min Moder var ogsaa født 1841 på Glud Nordmark i den lille Gaard Syd for „Strandkjær", som kaldes „Hwolborg". Hendes Fader var ogsaa Tømrer og Snedker og var født paa Endelave som Søn af Tømrer og Snedker Rasmus Hansen fra Raarup og Kirsten Skov – Datter af Skovfogeden paa Endelave. Min Morfader hed Hans Smed Rasmussen og var vist ikke noget godt Menneske. Ganske vist flittig, men ogsaa meget gerrig og vistnok forfalden til Drik. Han døde 1882. Der var 8 børn, min Mormor var født i „Hwolborg", som er bygget af hendes Fader Rasmus Ladefoged 1799. Min Moder var sær og stærk og meget velbegavet, men en noget svingende Karakter og satte Guld og Ære meget højt. Hun kunde skrive et Brev uden Fejl og med alle Tegn rigtige. Evnerne havde hun fra sin Fader, men Skolegangen i Barndommen havde været meget simpel ude i Hedeegnen. Hun passede Stude med en Pigkæp, fordi de vilde stange hende.

Søren Knudsens moder

Den første Vinter paa Tegneskole i 1898. En Aften jeg gik paa Sønderbrogade kom Dyrlægens Søn Valdemar fra Glud cyklende – dette var jo endnu i 98 ret sjældent. Vi talte lidt sammen, og han sagde let henkastet: „Ja Do har vel Kæresten herude?" Jeg sagde sky og hurtigt: „Nej jeg har ingen!" –Han spurgte ikke mere. Vi fandt saa paa at vi skulde løbe om kap, han paa Cykle og jeg paa Benene altsaa. Vi satte Farten op. Jeg holdt mig paa Siden af ham, til hans Cykle gled i det vaade Føre og han styrtede og slog sin Haand slemt med alle 4 Knoer blodige. Han lo lidt stødende som forresten altid og sagde: „Det har man for sin Taabelighed – jeg kommer ikke paa Arbejde i Morgen". Saa viklede han et Lommetørklæde omkring. Han kunde mange Kunststykker senere. For Eks. padlede han over Vejle Fjord paa en Planke i Blæsevejr fra Munkebjerg i 1902. Han er nu død for længe siden nu Aar 1943.

Søren Knudsen som ung

Soldater-Tjenesten i Sommeren 1899. Jeg var Marinesoldat fra 9. Marts til 23. Sept. inkl. ved Orlogsværftet paa Minekran IV – halvbefaren. Anvendtes mest som Rorgænger. Dengang kunde en Sømand, hvis Søfartsbog udviste mindst 18 Maaneders Sejlads i udenrigs Fart, indgive Bogen til Toldstedet og saa indkaldes uden Session. Og saadan bar jeg mig ad. Jeg kunde godt have ventet til Efteraaret, da jeg ikke var „forlods", som det hedder, over 22 Aar, saa var jeg kommen i Tjeneste om Vinteren 1899-1900 og muligvis med „Valkyrien" til Østasien, men klodset og upraktisk som sædvanlig tog jeg Tjenesten om Sommeren og glemte, hvad jeg havde lært af Malerfaget. Dette halve Aar staar for mig i en Taagebunke – jeg var ligegyldig med alt, begik mange Bommerter, og der blev baaret over med mig – der maa have været noget i mit Ansigt, som imponerede. –Jeg havde jo glemt meget af Sømandskunsten og bødede paa dette ved Overmod. En dag skulde jeg hjælpe en Overmatros med at tilrigge Sprydet paa „Ingolf", en 3 M. Skonnert. Han tolererede min Skvadronering til det blev Aften, saa var det forbi – jeg blev kasseret. Saa blev jeg udtaget til Jolleroer for Kommandør Jähnke. Oh! det var ærgerligt saadan at staa paa Pinde for en højtstaaende Officer! Jeg roede saadan, at han kasserede mig første Dag, selv hjalp jeg til ved at fortælle ham, at det var flere Aar siden, jeg havde sejlet. Saa kom jeg til at styre en lille Damper „Minekran IV" ud i Øresund hver Dag og hjem om Aftenen. En Løjtnant Rhode var Chef – skønt han sagde, at jeg ikke var særlig god til at styre, beholdt han mig dog. Jeg blev solbrændt og Skægget lod jeg staa, de fleste troede jeg var en af de sidste, som var over 30 Aar og havde været på Langfart med andre Nationers Skibe. Jeg malede og tegnede i Fritiden og blev kaldt „Maleren". Gik paa Musæer om Søndagen sammen med Niels fra Østrup, som var paa „Blaagaard" Seminarium. Jeg sad paa hans Værelse og læste gode Bøger for Eks. Lubkes Kunsthistorie – hvor forstod jeg, hvad jeg manglede af Kundskaber. Jeg stu-

derede ikke mindst Menneskekarakterer, men det hele var tungt og mørkt for mig. –Jeg stiftede Bekendtskab med Syndikalisterne i København. Et par Tømrersvende derfra var ogsaa i Korpset.–

Efter permisionen kom Søren Knudsen så hjem til Glud igen og hans optegnelser vrimler med selvanklager og selvbebrejdelser og selvransagninger.

Mit Liv er mere end almindeligt rigt paa Erfaringer og Visdom, fordi jeg har ofte udfordret Skæbnen og opsøgt Genvordighederne. Jeg har levet i Angst og Bæven for at være god mod mig selv og jeg har stejlet tilbage for Lykken, naar den har tilbudt sig i den Overbevisning, at jeg ikke gjorde mig fortjent til den. Jeg har været haard og selvkritisk og altid forstaaet, at man bør kunde betragte sig selv som en fremmed! Og jeg har eksperimenteret med mig selv og andre, for at blive livsvis og erfaren. Jeg har stillet mig selv Opgaver, som var langt over mine Evner og Kræfter, undertiden fordi jeg saa overvurderede disse. Den Ros, der blev mig til Del for mine gode Interesser fra Barndomstiden, gav mig store Tanker om mig selv, men samtidig gav den mig overdreven Samvittighedsfølelse, saa jeg tillagde mig selv større Pligter, end det var rimeligt. Jeg ængstedes for Død og Dom til Helvedes Pine, samtidig med at jeg troede mig selv næsten fuldkommen – og ogsaa forpligtet til at naa heel Fuldkommenhed.

Mit sidste Ønske:

Ingen Palmer paa min Kiste!
intet „Minde" paa min Grav!
—Jeg som gjorde, det jeg vidste
var forkert — fra Hav til Hav!
—Jeg som dovned, sløsed Tiden,
forsømte alt, som havde Værd —
som blandt alle var kun liden —
simpel, grusom var min Færd!

Ingen Palmer paa min Kiste!
—bed saa hellere en Bøn
for mig Synder, som forliste
alt for alskens Svig i Løn!
—Hvad jeg kunde øvet bedre
ved kun een — nu gaar jeg did,
hvor de stakkels døde Fædre
hviler ud fra deres Strid.

Søren Knudsen
Glud 10.2.43.

UNGDOMS OG LÆREÅR

Uddrag af Venne- og familiebreve
ved Søren Knudsens niece
Anna Marie Andersen f. Knudsen
Snaptun

Ortografien er moderniseret

DE INDSATTE TEGNINGER ER UDVALGT FRA SØREN KNUDSENS SKITSEBØGER, FRA HANS TID PÅ VALSEN.

Søren Knudsen i "Riddersalen" i Hildesheim

Århus d. 11. september 1900.

Kære ven,
først må jeg takke dig for de modtagne breve, både det fra Bloksbjerg, og de to i forgårs ankomne fra Paris.
Du kan ikke tænke dig med hvilken glæde og stolthed jeg modtager disse venskabsbeviser.
Jeg opbevarer dem for kommende tider til minde om den lykkelige ungdom, da man var i stand til at kunne skabe sig venner, thi den lykke er sandelig bleven tildelt mig.
Thi er man ikke rig på anden vis, så er det dog en trøst, når man har venner, gode venner, de bedste der gives.
Jeg er begejstret på dine vegne nu da du har nået dine rejsers mål, Paris -
Jeg kan godt forstå at du ikke kan skildre mig dine oplevelser, men så har vi så meget mere at tale om, når vi forhåbentlig snart ses. Jeg håber engang at komme til, rigtigt at tale med dig, sådan i ensomhed, som vi vist begge har lidt hang til.
Hjertelig hilsen og leve min ven i Paris! den sjette hovedstad han har seet, jeg har ikke seet een!

Således skriver Søren Knudsens ungdomsven maleren Emil Mikkelsen fra Gangsted i et af sine mange smukke breve til Søren Knudsen.

Brevene fra hans venner i Glud, fra kammeraterne på teknisk skole i Horsens og fra de venner, han fandt på sine rejser som håndværkersvend på valsen i Tyskland, Frankrig og Schweiz, fortæller om den respekt og beundring de følte for ham, - at han var dem en god ven vidner brevene også om, thi i mange af disse, udtrykker vennerne deres taknemlighed over tjenester han har ydet dem.

Omkring århundredskiftet var arbejdsløsheden blandt de danske håndværkere stor, hvilket man ser af den store udvandring der fandt sted på den tid, så efter endt tjeneste i marinen beslutter Søren Knudsen sig til at rejse til Tyskland, og midt i april måned i året 1900 ankommer han til Hamborg.

Han modtager kort efter brev fra vennen, karetmager Chr. Rasmussen i Glud, hvori denne takker for brevet han har modtaget og skriver:

Jeg ser af dit brev at du har gået omtrent en uge inden du fandt arbejde, jeg tænker jeg kommer i løbet af næste uge, jeg ved ikke bestemt hvilken dag. Damperen går fredag, den tar jeg, det er billigere end toget.
Skulle jeg få arbejde inden, skal jeg nok skrive, men dersom du vil fraråde det vil du jo nok lade mig det vide hurtigst muligt.
16. maj skriver Niels Johan Christensen fra Glud følgende:

Kære ven,
da jeg i morges kom om i skolen, fortalte lærer Nielsen, at du skulle have 200 kr. i rejseunderstøttelse, samt friplads på teknisk skole til vinter, så jeg vil ønske dig tillykke med høsten af dit arbejde i Horsens hvad der vel navnligt skyldes dette.-
Snart følger flere breve fra kammeraterne i Glud og man mærker, hvorledes de alle glæder sig over den påskønnelse Søren Knudsen her har fået.

Opholdet i Hamborg bliver dog ikke af lang varighed, thi i juni kan vi træffe malergesell Søren Knudsen på adressen: Invalidestrasse 118, Berlin. Her mødes han med maleren Søren Hedegård, snedker Harald Jensen og drejer Brauner fra Horsens.

I august får Søren Knudsen rejselegatet udbetalt, og så går rejsen til Paris i følge med drejeren. Ved ankomsten til Paris tager han ophold på hotel „Suisse" i Rue Keller No 5. Herfra sender han begejstrede breve hjem til Danmark, og til vennerne i Berlin, om turen gennem Tyskland langs Rhinen, med ophold i Köln og Bloksbjerg.

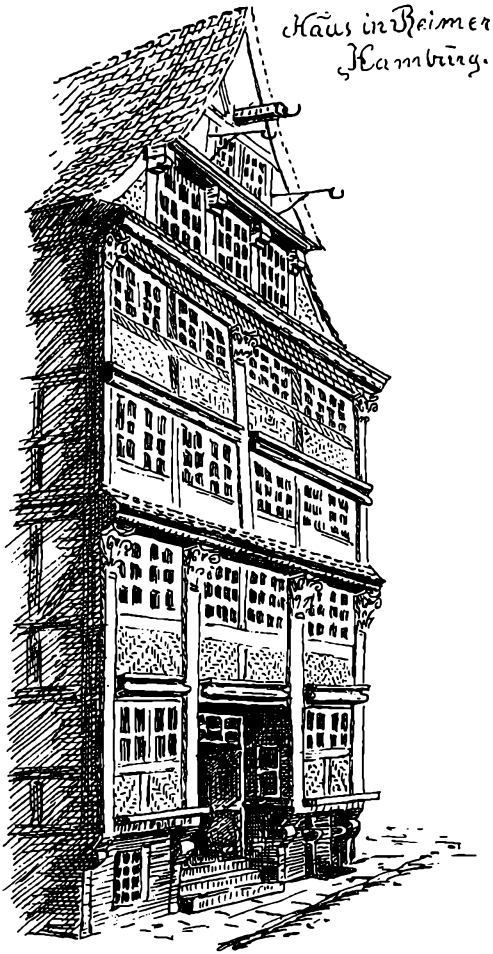

Århus d. 21. sept. 1900.

Min bedste ven,
hvorledes skal jeg takke endsige gengælde dig de beviser du giver mig på et oprigtigt venskab? Jeg ved det ej.
Det var i aftes for otte dage siden jeg modtog dit brev. Du kan ikke tænke dig, hvilken underlig, bevæget glæde der betog mig, da jeg åbnede det og læste dets indhold, jeg sad som var jeg elektriceret og fulgte dig i drømme på den skildrede vandring gennem Paris' gader.
Det hele var storartet og jeg greb mig selv i at tage til hovedet, da jeg havde gennemlæst brevet.
Det eneste jeg ikke syntes om var, at du ikke undersøgte manden med antikviteterne lidt nøjere, om der ikke var noget du kunne have brugt.
Men hvad der næsten havde glædet mig mere, var at have fulgt dig på turen langs med Rhinen.

Emil Mikkelsen skriver derefter om sit arbejde i Århus. Han maler bl.a. på Århus Teater og er godt tilfreds med sit arbejde thi, som han skriver: „lønnen er god, 43 øre", og han fortsætter:

Vore gamle fælles interesser har jeg ikke haft lejlighed til at dyrke ret meget i sommer, dog har jeg tilfældigvis opsporet nogle gamle landkort fra 16. og 17. århundrede.
Det er en bogbinder der har købt dem på auktion, 70 i antal, for 30 øre, - skriver tredive øre.-
Det er hollandske og tyske tryk, alle med symbolistiske kolorerede figurer på, sådan efter gammel hollandsk smag du ved, smækfede kvinder i bløde purpurfarvede Dragter. Jeg var henne og se dem søndag aften.
Mine tænder løb i vand, og jeg tænker øjnene lyste af begærlighed, men der var ikke noget at stille op,- manden havde opdaget at det var værdifulde ting, og ville derfor ikke skille sig af med dem - nu vil jeg slutte med de hjerteligste hilsener fra din ven

Emil.

Dorf: Künow i Brandenburg.
(Efter Hükommelsen)

I Paris modtog Søren Knudsen også dette kønne, rørende brev fra sin mor:

Glud d. 21. sept. 1900.

Kjære søn,
vi har modtaget dit brev igår og kassen for et par dage siden, vi siger mange tak for gaverne.
Du er gudskelov rask, lille Søren og det er godt.
Ja, nu seer du noget, og prøver noget, - de siger allesammen tak for kortene. Kjære søn, du må ikke mangle penge, for du kan få hos os, og skriv om dem inden de slipper op, du må tage mod tilbuddet og ei lide mangel, thi det kan vi ei tåle, og det behøves ikke, vi har ei så knap med penge.

Herefter skriver hun, at de nylig har hørt fra dem alle i Amerika - hun har på dette tidspunkt 4 af sine børn i Amerika og en søn i Sydafrika - giver Søren Knudsen adresserne og slutter

ja nu må jeg holde op for denne gang, og dermed vore hjerteligste ønsker om at det må gå dig vel på hele din reise, men husk, du må ei mangle mønt! Lev så vel, og vor Herre være med dig, og glem ei at bede om hans bistand, thi du beder ei forgjæves.
Du kan tro du bliver omtalt af alle herhjemme, men kun i gode måder, folk siger så ofte: „I kan da være stolte af ham", men vi har ei lov at være stolte, men glade, og det er vi

dine hengivne forældre
Peter Knudsen, Karoline Knudsen.

Brev fra Hedegård og Harald Jensen.

Berlin d. 17. sept. 1900.

Kære ven,
først tak, fordi du holder hvad du har lovet, det er meget fine kort du har sendt os, både fra Rhinen og det fra verdensbyen. Vi kan forstå det er en herlig rejse I har haft, vi misunder eder den i høj grad, men vi trøster os med at den er faldet på et godt sted, for vi ved at du forstår at få noget ud af sagerne, der går intet tabt ved jeg.
Du har vel allerede en skitsebog fuld af tegninger, - og så kommer turen til Paris - Paris - ja man må næsten sige det ord to gange for at tro på det, det er jo højdepunktet af det hele, den overgår vel Berlin i finhed og udseende? Du vil nok give os en udførlig beskrivelse af det hele.
Her er alt ved det gamle, vi går vores tur på „Unter den Linden" om søndagen, sætter os på den sædvanlige bænk og venter på at du skal komme.
Når vi har ventet en halv time over den sædvanlige tid, kan vi jo nok forstå at du ikke kommer, så går vi ind på vores gamle beværtning og spiser vores varme mad.

I oktober måned er Søren Knudsen, efter den vellykkede studierejse til Paris, ankommet til Basel, hvor han indlogerer sig i Webersgasse No. 2 og skal nu se at finde sig et arbejde så han kan klare vinteren. Den 22. oktober skriver Harald Jensen og Hedegård fra Berlin, de takker for brevene fra Paris, de har været i det kongelige teater og operaen, og tænker på at rejse hjem til jul. De har hørt at Søren Knudsen ikke har fundet arbejde endnu, og man ser nu, at deres hjertelige breve til Søren ikke kun er tomme ord, de viser sig som virkeligt gode venner og skriver:

desværre har du jo ikke arbejde, men skulle dine finanser ikke slå til, vil vi bede dig om at henvende dig til os, vi har det nu sådan temmeligt på det tørre, hvad det angår -

Omtrent samtidig kommer der brev fra Chr. Rasmussen der stadig opholder sig i Hamborg. Han har haft besøg af drejer Brauner, der har fortalt så levende om Pariseropholdet at Chr. Rasmussen skriver:

Ja jeg skal dog se om ikke det skulle være muligt at få Paris at se inden jeg vender næsen hjemad, men foreløbig bliver jeg her i vinter, jeg kan ikke få bedre arbejde, jeg laver landauere og kupekasser, jeg tjener 21 mark om ugen, men hovedsagen er at have vinterarbejde. Jeg ser, at du er ved at slå ind på et andet håndværk, ja der er jo ikke andet at gøre, end at se at slippe over vinteren, til foråret kan man så slå sig løs igen.

Hamborger Bröle.

Horsens dec. 21. 1900.

Kjære broder Søren.

Jeg har lige for fem minutter siden modtaget dit kjærkomne brev og den komiske indlagte skitse, der skaffede mig en hjertelig latter.
Vi er nok, seer jeg af samme kaliber allesammen vi brødre, vi er ikke bange for at bruge næverne til hvad somhelst der falder for af arbejde når det kniber, det er jeg glad ved at se at du også kan, - ikke at jeg nogensinde har tvivlet derom.
Det kan måske blive galt nok med at få noget at bestille ved håndværket i vinter, det er ligeså galt herhjemme, men du bar dig fornuftigt ad med at tage fat på det første det bedste.
Der skal, som du siger, nok komme lysere dage, det har jeg altid trøstet migselv med, når det så værst ud, og det er også altid skeet, så kan man såmeget bedre skønne på at man har det godt og være glad ved tilværelsen. Jeg har hidtil været heldig og haft arbejde på fuld tid, ellers er der mange værksteder hvor der kun arbejdes 8 timer om dagen, og så bliver ugelønnen jo lidt lille.
Men jeg får 21 kr. hver lørdag aften, så kan man nok holde det gående.
Det er svært at tænke sig at det snart er et år siden vi skiltes ved bækken, hvornår skal vi mødes igen broder?
Jeg har skrevet til alle vore søskende til Jul og du er nu den sidste.
Jeg har vist aldrig sagt tak for tingene du sendte mig, - jeg kan fortælle dig at piben er godt røget til - og skråtobaksdåsen har indeholdt mangen en dejlig skrå, og kan fremdeles gøre det, om den må beholde sin førlighed.
Jeg håber du har modtaget penslerne og farverne i god behold, lad mig vide om der var nogen udgift for dig da du modtog dem.

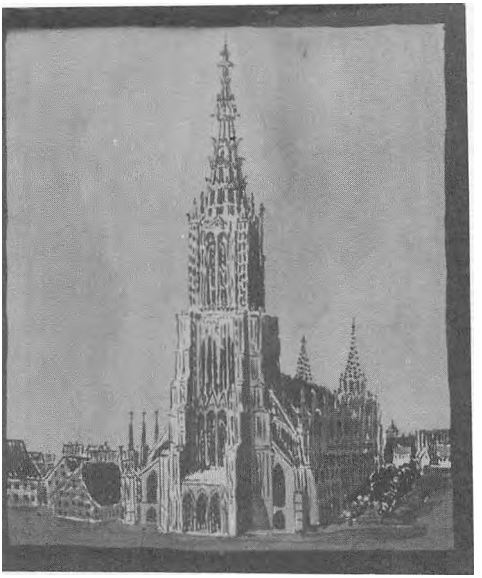

Münster zu Ulm.
Bayern.

Das Münster zu Ulm ist vollendet am 31 Mai 1890. Auf alle deutschen Dome mit Ausnahme desjenigen zu Köln ist diesem das grösste, während die am jenem Tage eingesetzte Kreutzblume die Spitzen sämtlicher Kirchetürme der Welt übersagt. Eine alte Inschrift in das Münster sagt: „Im Jahre des Herren 1377 an Dienstag, der der letzte Tag war des Monats Juni, in der dritten Stunde nacht der Sonne Aufgang legte im Auftrag des Raths, Ludwig Kraft, Krafts am Korn markt seliger Sohn den ersten Fundament-stein an der neuen Kirche - - - - - - -."

Ulrich von Ensingen mit welchem Bürgermeister und Rath 1392 anordnete nach so grossen Ansehens dass er im Winter von 1394. 1395 für den Bau des Mailänder Domes herangezogen wurde, und 1399 die Leitung des Nordturms am Strassburger Münster im Auftrag erhielt. (1419 starb Ulrich zu Strassburg) Sein Sohn, Matthäus Ensinger wurde 1420 als Münsterbaumeister nach Bern berufen. Von 1440 bis zu seinen 1463 folgende Tode, leitete er den Bau der Kirche Ihrer lieben Frauen zu Ulm. – Sein Grabstein mit Wappen ist noch heute dort zu sehen. Der Matthäus Sohn, Moritz Ensinger der 1565 als Meister der Ulmer Münster berufen wurde, schloss 1469-1471 die Gewölbe, und brachte das Mittelschiff unter Dach. Matthäus Böblinger war thätig beim das Münsterbau von 1477 bis ca. 1494, dann wurde er verabschiedet als untüchtig. Er vollendete 1492 den groschen Hauptturm an der Westseite, bis zur obern Brüstung, die 70 Meter hoch über die Boden der Vorhalle liegt. Der römische König Maximilian I bestieg damals den Turm. In der Stelle des Böblinger trat Burkhard Engelberg aus Hamburg, der Werkmeister von St Ulrich und Afra zu Augsburg. Er aufhielt ca. 1507. – – – – – – – – – Erst 1844 wurde das Bau wider angefangt auf der Meister Ferdinand Thrän, am 21 August. – Thräns Nachtfolger. – Ludwig Scheu, fürte 1870 - 1880 die beyden 86 Meter hohen Seitenthürme auf. – Es gelang endlich der Professor August Beyer der Schlusstein der Kreutzblume, da riecht einer Höhe von 161 Meter über dem Boden der Vorhalle, auf zu setzen. am 31 Mai 1890.

Geschrieben am 6 Januar 1901 in Basel
von S. M. Knudsen.
Maler.

Jeg skal nok få pistolen op og hænge på væggen, din bøsse skal heller ingen skade tage.
Vær blot ikke bange for at forlange hvad som helst jeg kan være dig til tjeneste med, du skal nok få lov til at gøre gengæld.
Din forhenværende lærer, Secher Markussen bad mig hilse dig fra ham, han lader til godt at kunne lide dig.
Nu kommer jo snart den søde Jul igen, fortæl mig noget om hvordan den højtideligholdes i Schweiz.
Nu vil jeg slutte for denne gang og ønske dig en lige så fornøjelig jul som vi venter at få herhjemme, og fremfor alt ønsker jeg dig helbred og godt mod, og lykke til med dit arbejde i det nye år -

fra din hengivne broder

Carl.

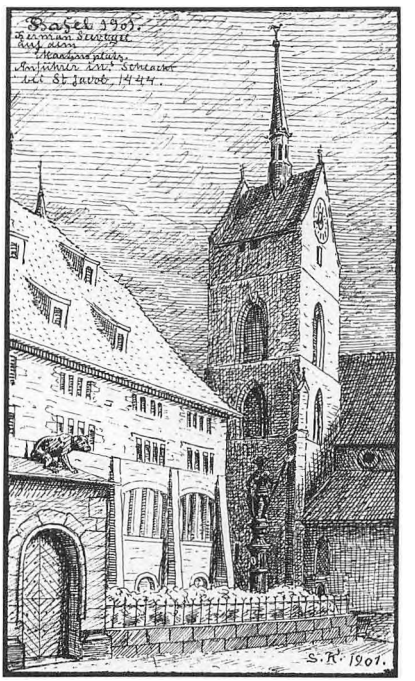

I januar skriver karetmageren at han har været hjemme i julen, han sender en hilsen fra sin broder Hans, der er på vej til Sydamerika med en tysk jernbark fra Hamborg.

Chr. Rasmussen har da han var hjemme været hos lærer Nielsen og andre steder for at få sine ansøgningspapirer ordnet, han vil søge rejsestipendium i år igen. Han arbejder det samme sted i Hamborg og besøger 4 aftener om ugen „die Gewerbeschule" og får timer i tegning og tysk.

Det nye århundredes begyndelse tegnede ikke så lyst for Søren Knudsen. Det er småt med arbejde, og kun få penge at leve for, men han tager fat på hvad som helst, for at klare dagen og vejen.

Fra kammeraterne hjemme hører han, at det står lige så sløjt til der.

Emil Mikkelsen har gået uden arbejde siden november - han skriver at han da han forleden var i Horsens, hilste på en mængde gamle bekendte, der i anledning af Julen var vendt hjem, bl.a. karetmager Rasmussen fra Glud der dog ville tilbage til Hamborg efter nytår. Hedegård, der ville prøve at få noget at bestille med at fælde og hugge træ.

Mange håndværkssvende gik på landevejen -

Jeg selv har jo mit gode hjem at ty til - jeg tror man kan sige, at hele den yngre danske håndværkerstand har noget af en trækfugls karakter ved sig - kun med den forskel, at skæbnen har tvunget os, til at trække mod syd om foråret, og for de flestes vedkommende mod nord om vinteren.
Men hvordan har du det gamle kammerat? har du fået dig en god juleaftensnadver dernede i Wilhelm Tell's land? Hvis det er sløjt med penge, håber jeg du lader mig det vide.

Gangsted, 17. januar 1901.

Kære ven,
min bedste tak for dit sidste brev, jeg modtog det et par dage efter at jeg havde afsendt mit brev til dig.
Du gjorde ret i at skrive her til mit hjem, da dette forløbig bliver mit faste opholdssted. Jeg har som jeg vist skrev intet arbejde, - jeg er nu igang med at male mine forældres ejendom, det slår nok til et par måneder.
Det glæder mig, at du har regnet med min ringe person i dine planer for det kommende år.

Det glæder mig dobbelt, da det netop længe har været min hensigt at rejse til Munchen den kommende sommer, hvilket jeg har omtalt for mine forældre og brødre i Julen.
Det er min fulde overbevisning, at jeg kan lære, og få forståelse af mangt og meget ved din side, jeg mangler nemlig en hel del af din sejge vilje, men jeg er dog tilbøjelig til at undskylde mig selv for min ungdoms skyld.
Altså lader vi tankerne telegrafere uden tråd, som det lader til de har gjort før, og meddeler vekselvis hinanden resultaterne. Men, kære ven, kan det slå til i disse sløje tider? det er ofte mine tanker i mørkningsstunder, når de farer vide over land og bjerge - -

mine hjerteligste hilsener

Emil Mikkelsen.

I dette brev har Emil Mikkelsen vedlagt en pengeseddel og et par små vers han har skrevet:

*

til schweitsernes land,
til min kammerat,
drag ud på stand,
og gør ham parat
til kamp mod fattigmands fjende.

udslet et savn
hos min ven
da gør du gavn
hvor du går hen.

*

Man kan forestille sig med hvilken glæde Søren Knudsen modtager dette bevis på venskabet, i sit næste brev til Emil Mikkelsen sender han denne kalligrafering -

Tilegnet Emil Wikkelsen.

Dybt jeg föler i mit Indre
[Du, min kære, elsk'de Ven]
Ingen Magt kan mer forhindre
at vi ses en Gang igen.
Selv om Döden gör sin Pligt
ses vi atter, — — Underligt!

Du har köbt en Ven i mig,
[Ej for Penge, Gods og Guld]
aldrig kan jeg glemme dig;
— Du, som var saa vennehuld!
Ja; Dit Venskab binder mig
Evig, — altid, fast til dig.

Søren Marius Knudsen.

og modtager kort efter dette brev.

Gangsted 6 - 2 - 1901.

Ven, kollega, nej kammerat - nej intet af disse ord betegner tilfulde vort forhold, det er mere end venskab, det er broderskab. Tak for dit sidste brev, det er et uomtvisteligt bevis på din resoluthed og ubøjelige vilje.
Dette brev er for mig ti gange så meget værd som den lap jeg sendte dig. (Hermed følger en ditto, som jeg har tjent ved ærligt arbejde. Meddel mig ved et kryds i det ene hjørne når du har modtaget den - i dit sidste brev havde du nær røbet min hemmelighed - min broder karetmageren har hjulpet mig med sedlen, da han mener du har mere brug for den end vi.)
Undskyld det har varet så længe inden du får svar - jeg har haft så travlt med at male mine forældres hus.
Jeg har lagt en plan, hvis du har lyst at høre den, så følger: såsnart arbejde kan fåes rejser jeg til Århus, fordi man nu engang er blevet så godt kendt der og fordi lønnen er god.
Der arbejder jeg så til hen imellem påske og pinse, for at få lidt rejsepenge tjent, og da der jo tillige ikke er noget at komme til Berlin efter før.
Men så kommer det store spørgsmål om man kan finde sig tilrette i forholdene der? Hvis ikke, må man jo prøve sig frem mod syd - nu må jeg slutte, - i det ene åndedrag beder jeg dig skrive snart, i det andet - brug ikke alle dine penge til frimærker.
Når du skriver igen, gør mig da den tjeneste at bruge jubilæumsmærker

lev vel, hjertelig hilsen
fra din ven og broder

Emil Mikkelsen.

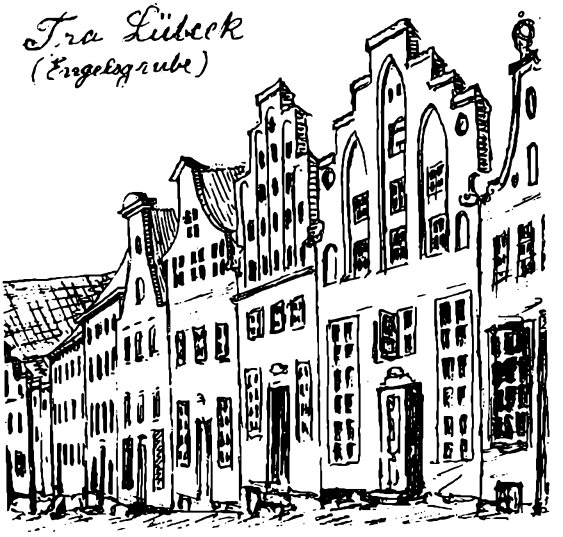

Gangsted, 16 - 2 - 1901.

Bedste ven,
tak for dine venlige tanker det glæder mig at høre at du opsætter din mailandstur, thi da er der jo udsigter til at jeg kan blive din følgesvend. Thi som sædvanlig har jeg ingen tiltro til mig selv.
Da det byder sig sådan at min broder karetmageren også vil til Berlin følges vi ad dertil. Vi rejser om alt går vel herfra d. 30. april til København, der er det meningen at blive et par dage, hvorefter vi sætter kursen efter Berlin. Det bliver altså de første dage i maj vi kommer til Berlin.
Det glæder mig at høre at du studerer stiil, thi jeg smigrer mig ved den forfængelige tanke, at hvad du lærer vil jeg også få godt af. Jeg takker dig for skitserne du sendte mig - jeg kan godt forstå, det ærgrer dig at se en sådan prægtig gammel mønt (som den jeg fik en tegning af) være i Basel museets eje, det samme gør jeg -

Gangsted 26 - 3 - 1901.

Min bedste ven,
tilgiv min utaknemlighed og langvarige tavshed. I dag er det otte dage siden jeg modtog dit brev med det glædelige budskab - ja, i sandhed glædelige - thi man er dog aldrig mere sikker på gensidig velbefindende end når der arbejdes. Det glæder mig at høre at du har fået arbejde på det største malerværksted i Basel.
Grunden til min tavshed er den, at jeg i de sidste 14 dage har haft influenza.
Altså tilgiver du mig nok min utaknemlighed. Derimod vil jeg takke dig for dine fremtidsplaner, de virkede på mig som sol på nyfalden sne. Og dog synes det mig, ved at se i mig selv, at der kommer noget af den sorte jord tilsyne, da jeg ikke tror at være i besiddelse af de gode egenskaber du beskylder mig for.
Og dog tror jeg at to mennesker ved trofast venskab er i stand til at opdrage hinanden til det bedre - lige så vist som det modsatte kan være tilfældet ---

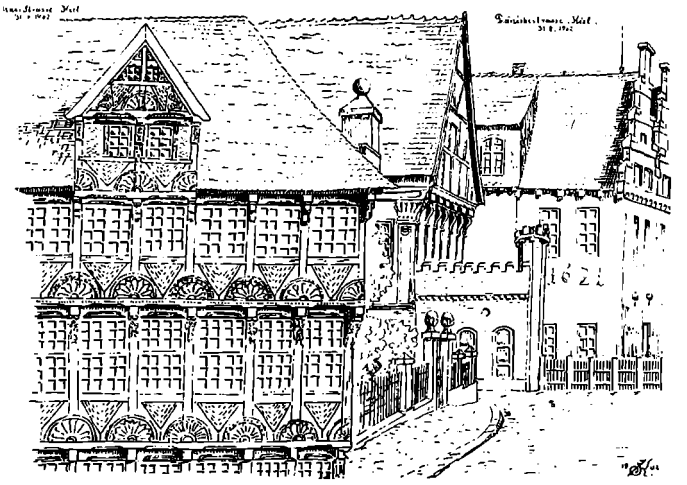

Hytte og Domkirke.

Berlin 12 - 5 - 1901.

Gode ven,
for godt en uge siden kom jeg hertil, og var så heldig at få arbejde dagen efter.
Sidste søndag var jeg i Tiergarten og traf der Emil Mikkelsen, hans broder og din arbejdskollega Aksel Jensen fra Horsens, de var ankommet om fredagen.
Jeg fik i aftes brev fra lærer Nielsen, med meddelelse om at der er tilstået mig 200 kr. i rejseunderstøttelse af statskassen, til rejser i Tyskland og Frankrig.
Når du skriver, vil du så ikke give mig underretning om hvordan du har klaret det med din beretning til ministeriet.
Er de meget fordringsfulde?
Dersom rejseberetningen ikke er tilfredsstillende, må man jo betale pengene tilbage.
venlig hilsen din gamle ven
Chr. Rasmussen.

Brev fra Søren Knudsens broder der efter at have arbejdet i de store skove i Nordamerika i fire år, meldte sig som frivillig i Boerkrigen på engelsk side.

Thebus may 18 - 5 - 1901.

Kjære Broder,
Jeg modtog i går dit brev og ser deraf, at du er frisk og rask og har arbejde, det har nok kneben dig sidste vinter, kan jeg forstå af dit brev.
Ja jeg har selv prøvet at være uden arbejde og uden penge, det er ikke så morsomt, så længe det varer men når det er ovre og man begynder at tjene lidt igjen, så rejser humøret betydeligt, som jo ingen under er. Hvad mig selv angår, er jeg frisk og rask som sædvanlig, og arbejde har jeg også nok af, det er kun alt for stadigt, jeg er jo soldat endnu, som du jo nok kan se af min adresse, jeg har nu haft tøjet på i 14 måneder, og jeg får vel lov til at beholde det på til enden af krigen. Det er jo ikke stort fornøjelse ved at være soldat i krigstider.
Vinteren kommer nu på, her i Sydafrica, og skjønt det er varmt om dagen, har vi dog ofte hård frost og sommetider sne om natten, og vi har kun den bløde side af en sten at sove på om natten, for vi er altid på åben mark her i denne part af Africa, så man er lykkelig om man finder et hus for hver 20 eller 30 mile, men så længe som man har et godt helbred og hele lemmer, så kan man jo gå igennem meget.
Jeg har flere gange haft kuglerne pibende rundt forbi mig i de sidste fire måneder, men jeg er sluppen fri endnu. Den første gang var jeg og tre af mine kammerater tagen til fan-

ge, det var d. 17. februar, det var i dagbrekningen, vi var angrebne af omtrent 40 af fjenderne, vi kunne ikke se så langt foran os og vi var omtrent 6 mile fra vor camps - vi sprang af vore heste og åbnede fire på dem, eller som vi siger på dansk, begyndte at skyde på fjenden - de var ikke sene om at betale os tilbage med lige mønt, det varede ikke længe før vore fire stakkels heste lå døde på jorden, vi skjød flere af fjendernes heste men de havde mange heste med sig, vi havde kun vore fire og da de var skudt var der ingen lejlighed til at smøre haser, og ammunitionen var til ende, så vi måtte overgive os før vi kunne få hjælp fra campen. Fjenden tog vore rifler, hvad ammunition vi havde tilbage og vore bajonetter, og lod os gå tilbage til campen.

Tre gange siden har jeg vekslet kugler med dem, men kun på lang afstand, de er her omkring hvor jeg er nu, men de holder sig mest i de store bjerge som er her overalt.

Jeg har aldrig skrevet et ord om at jeg har været i ilden til dem derhjemme og jeg håber at du ikke heller lader dem noget vide om det, i det mindste ikke så længe jeg er soldat og i fare for at blive skudt, det vil kun give dem flere bekymringer om hvorledes det går mig, for de er vist ikke ret godt tilfreds med at jeg er soldat.

Det er nu snart aften og jeg tænker jeg vil slutte for denne gang, jeg håber nu at høre fra dig engang igen, og dersom du flytter, så lad mig vide din adresse så jeg kan skrive til dig igen, så være du nu hilset mange gange fra mig,

din hengivne broder

Hans Lund Knudsen.
Thebus.
Reg. No 1128
P. A. Guard
Cape Colony
South Africa.

Lev vel, skriv snart.

Hamburg d. 1 Juli 1902.

Haus am Pferdemarkt Hamburg.

Emil Mikkelsen er skuffet over arbejdsforholdene i Berlin, de danske malere får det ringeste og dårligst betalte arbejde. De bliver antaget sommetider for 8 dages, andre tider 14 dages arbejde. Noget varigt er der ikke. Han er begyndt at tvivle om, at han kan tjene så mange penge, at han kan klare at blive vinteren over, nu vil han gerne høre hvad Søren Knudsen vil råde ham til. Han synes ellers der er meget rart i Berlin. Hver søndag mødes kammeraterne ved „den historiske bænk" som han skriver, hvor også Søren Knudsen plejede at komme. Broderen er i Potsdam, hvor de af og til besøger ham. Midt i juni skriver han, at han nu er arbejdsløs igen, der går mange danske malere uden arbejde, alene fra Århus har han truffet 12 og til et møde i skandinavisk forening var der 40 som nylig var ankommet, en del rejste videre sydpå, enkelte vendte om, og atter andre ville blive et stykke tid.
Han har ikke ret mange penge og er uden fast opholdssted, så han beder Søren Knudsen adressere brevene til broderen i Potsdam, eller til karetmager Rasmussen. Finder han ikke noget at bestille, kan han ikke blive længere end måneden ud.

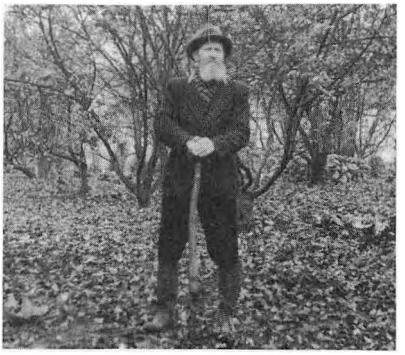

Emil Mikkelsen

Få dage efter modtager han et opmuntrende brev tilligemed en pengeseddel fra Søren, som nu er ved at bryde op fra Basel, for at rejse til Munchen.

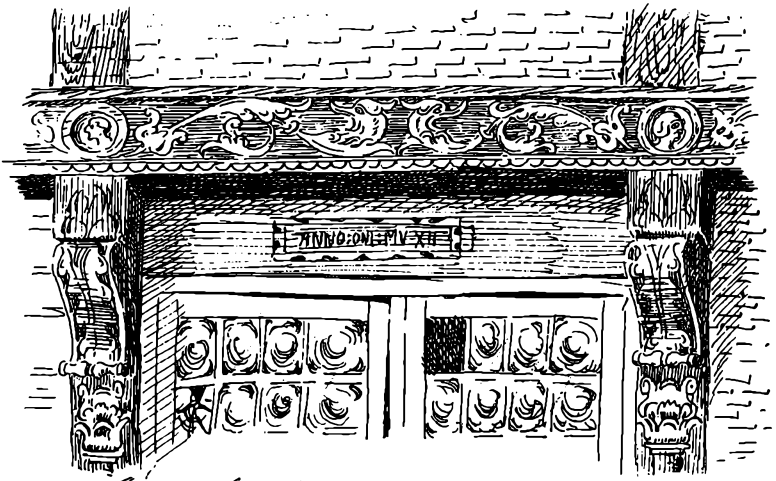

Hus fra 1512 i Reimers Swithe i Hamborg.

I Munchen logerer Søren Knudsen hos Vogeler i Reichenbadestrasse No 31. Her modtager han brev fra Chr. Rasmussen.

Berlin 8 - 7 - 1901.

Gode ven,
tak for dit brev, jeg ser deraf at du er ankommen til Munchen, og det var jo glædeligt, om du kunne få noget arbejde og overvintre der.
Med mig går det i den gamle gænge, jeg har jo arbejde nok. Jeg bliver i morgen færdig med den anden motorvogn-kasse, og så har jeg lavet to små vognkasser til.
Jeg har tænkt at ville rejse d. 1. aug., jeg rejser til Brussel, og derfra til Paris. Pengene er udbetalt så jeg skal jo afsted. Jeg har noget dejligt arbejde, så jeg skulle ikke have sørget om jeg ingen rejseunderstøttelse havde fået. Jeg har fundet de andre Jyder igen.
Harald Jensen traf jeg Unter den Linden, han har ikke haft arbejde en tre ugers tid, så det er meningen han vil rejse til Dresden. Emil Mikkelsen har gået en 14 dages tid uden arbejde, da hans mester blev kørt ihjel af toget, men han har nu fået arbejde igen og beder mig hilse dig, han har fået din adresse. Maibohm's søn fra Horsens, har været her en tid men kunne ikke få arbejde, så han er nu i Leipsig og har fået arbejde.
Jeg har været rundt på museerne og slottene, man kan gerne gå der flere gange uden det skader.
Hermed Emils og Harald Jensens adresser.
venlig hilsen

Chr. Rasmussen.

Johannisbrücke
Hamburg

Få dage efter kommer der brev fra Emil Mikkelsen, han ønsker Søren velkommen til Tyskland, det er jo nu omtrent et år siden han var der sidst, han fortæller at han, efter forgæves at have søgt arbejde f. eks. i Potsdam hvor broderen er, nu har fået noget fint arbejde.

Det var dejligt at få noget at bestille igen, havde jeg ikke fået noget var jeg gået i hundene tror jeg -

først havde han fået noget blandet arbejde, indtil om lørdagen da mesteren udbetalte løn.

Han spurgte mig, hvad jeg havde fået i løn sidst, hvortil jeg selvfølgelig svarede at jeg havde fået 50 Pfg. Det kunne han ikke give mig, medmindre jeg kunne male, nu var jeg lige ved at blive gal, men bed det i mig, og sagde at jeg var maler og ikke Anstreicher.
Så skulle jeg male om mandagen. Jeg klarede det også godt indtil frokost, da kom mestersvenden og sagde at det skulle gå lidt mere snell, ikke så pillen, thi han var nemlig bange for at jeg skulle lave det mere akkurat end han. Mesteren var tilfreds med det - så nu har jeg haft det godt i denne uge - men vi er snart færdige - og så får man vel igen løbepas.

Emil Mikkelsens bange anelser slår kun altfor godt til. Det næste brev sender han - en måned senere fra Dresden, der har han haft otte dages arbejde og går så ledig igen, han håber dog at kunne få arbejde da „finanserne ikke er til at rejse videre på". Han bor sammen med en murersvend en landsmand, det er en god kammerat „ og når blot den ene af os har arbejde, så klarer vi os nok igennem".

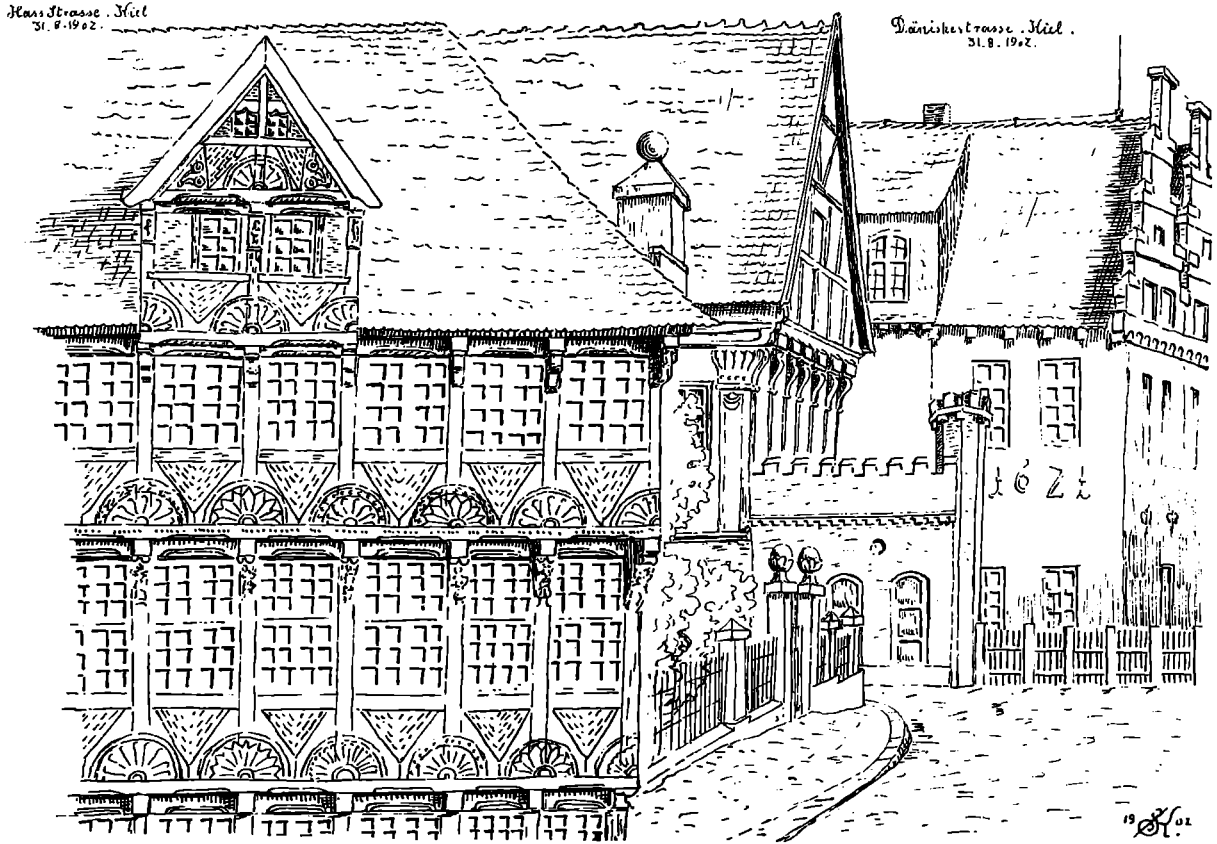
Hans Strasse . Kiel
31. 8. 1962.
Dänischerstrasse . Kiel .
31. 8. 1962.

Dresden er en dejlig by, skriver han:

Jeg for mit vedkommende finder mig særlig godt tilfreds her, så hvis jeg kunne, blev jeg her i vinter, men det kan der desværre ikke være tale om, der kan højest blive een måneds arbejde til. Den største del af befolkningen er udlændige og andre rige folk, som i denne tid ligger ved badestederne, og som snart kommer hjem til deres restaurerede villaer. Det er en køn by, folkene er behagelige, sprog og manerer ganske anderledes end Berlinernes - det er en fin by som har orden i sagerne, det koster således 50 Pfg. at blive tilmeldt, desuden har jeg i dag været henne og blive vaccineret, efter at have fået anmodning fra Wollfarhs-politiet, der, hvis jeg ikke mødte lød på udvisning af riget.

Endnu en gang er Emil Mikkelsen heldig at få arbejde, men kun for kort tid, han skriver:

Som jeg vist skrev til dig var jeg forberedt på at få fyraften, men jeg havde dog en lille smule håb om at det ville vare nok en uge, dog glippede det, jeg står nu igen uden arbejde, og da jeg har været så letsindig at købe et par sko, også uden penge - så er jeg temmelig nødt til at blive her og igen søge arbejde, hvilket jeg også helst vil, skønt det er sløjt.

Det ser dog ikke ud til at lykkes for Emil Mikkelsen at finde mere arbejde i Dresden. I september rejser han hjem.

Søren Knudsen og Emil Mikkelsens plan var at overvintre i Munchen. Da de dårlige tider gjorde det umuligt for dem at spare den lille kapital op, der var nødvendig til dette, rejste også Søren Knudsen hjem.

I oktober måned når dette brev ham i hans hjem i Glud.

Gais 8 - 10 - 1901.

Gode ven,
nu er min parisertur til ende, og jeg har igen begyndt at arbejde.
Jeg har nu kun minderne fra den store stad, men jeg håber at kunne få dem opfrisket igen til foråret.
Her i Sweitz er det vinter, jeg har aldrig før oplevet at det har sneet i 3 dage på denne årstid, her er meget koldt og bjergene ligger bedækket med sne.
Det er en lille by, som hedder Gais med 3000 indb. Jeg fik arbejdet fra Paris, hvor mesteren har arbejdet i 3 år, min mening var jo at rejse til Brussel, og det er heller ikke sikkert at jeg bliver her i vinter. Ja om Paris behøver jeg jo ikke at fortælle dig, den kender du jo fuldt så godt som jeg, men det kan jeg sige, at aldrig er tiden gået så hurtigt og så godt som der. Ja man kan med rette kalde Paris for Europas hovedstad, der er nok at beundre både i og under byen, man kører under hele byen i den såkaldte Metropolitan elektriske bane, som går meget hurtigt, den første blev færdig til udstillingen, så du har seet den og måske kørt med den. Jeg har været i Eiffel et mægtigt bygværk, ingeniøren har gjort sit navn mindeværdigt derved, naturligvis var jeg også i Katakomberne, og på alle leder og kanter af byen.
Jeg kunne have fået arbejde, men da jeg så værkstedet, betakkede jeg mig, og det lod til at det var en forrykt fransøse.
Det er muligt at jeg tager dertil i foråret, det er en stor fordel at kunne sproget, så jeg vil prøve at få nogle timer i fransk.
Det var en lang køretur hertil, 23 timer med iltoget. Jeg kom over Basel - og opholdt mig der i 2 timer, jeg søgte efter dig i dit gamle logi, men de havde ikke hørt til dig. Den skandinaviske forening kunne jeg ikke finde, da jeg havde så kort tid. Havde jeg fundet dig, var jeg blevet et par dage.
Jeg antager du er rejst hjem, er det tilfældet, så hav det

godt, jeg er og snart træt af rejsen men vil dog se tiden an i foråret. Kommer du op til mine forældre, hils dem, og få at vide om de har hørt fra Hans, min broder, jeg har ikke hørt fra ham hele sommeren.

din hengivne ven

Chr. Rasmussen.

Vinteren 1901 - 1902 tilbringer Søren Knudsen i Glud. I februar foretager han en fodtur til Viborg og først i april måned går rejsen atter til Tyskland, denne gang gælder det Hamborg.

Gangsted 29 - 4 - 1902.

Gode ven!
Tak for dit brev som jeg først fik i hænde sidste uge, da jeg havde været i Århus. Vist kommer jeg! men at sige bestemt hvornår kan jeg ikke, især hvis jeg tager turen på Cykle, det bliver næppe længe før pinse at jeg når Hamborg, men i hvert tilfælde bliver det ikke senere, da man jo så ligesågodt kan blive hjemme. Selv om jeg ikke får arbejde i Hamborg, kan det jo strengt taget være lige meget, da du jo kender min ulyst til Anstreick, men hvis vi skal ture sydpå så er det måske dumt at tage Cyklen med, medmindre du køber dig en i Hamborg.
Jeg har tænkt på at ville tilbringe midsommer i Hannover, som skal være en meget fin by. Hvis du har en anden plan, så lad mig det vide. Jeg tager en tur ind i Bjerre Herred inden jeg rejser, så hvis du mangler nogle småting hjemmefra, så lad mig det vide, at jeg kan tage dem med til dig.

lev vel

din ven Emil.

Fra juli til hen på efteråret opholder Søren sig i Lubeck.

Glud. 20 Juli 1902.

Gode ven!
Tak for tegningen af den gamle Byport. Det er nok de gamle Hansestæder der må holde for, - ja i så gamle byer må der jo være mange gamle interessante ting at se, og når du så ved siden af kan tjene penge, så må jeg vel ønske dig tillykke med denne sommers rejse, det er ikke noget der falder i enhver mands lod at se så meget som du.
Du skrev at du måske kom til Horsens i vinter for at gå i skole, det holder jeg med dig i! Jeg har købt en bog af Rousseau, den hedder „Emil" det er den fortræffeligste bog jeg har læst, og du skal ikke slippe for at læse den.
Nu håber jeg at du vedblivende holder mig a jour med din adresse.
Jeg håber du snart vil skrive igen, for er der nogen jeg venter brev fra, så er det dig.
din oprigtige ven
Karl Hjarne Hansen.

I vinteren 1902 - 1903 bor Søren Knudsen i Allegade i Horsens, så man må formode, at han har gjort alvor af sin plan om at gå på teknisk skole den vinter.

I april går turen atter til Hamborg, hvor han er til oktober.

Schlachterbuden in Altona. 1903.

Som svar på et brev han har skrevet til sin bror i Afrika, modtager han dette:

New Heriot G.M. co.
Cleveland, Johannesburg
South Africa.

9 - 8 - 03.

Kjære broder Søren!
Jeg har i dag tid til at svare på dit brev som jeg modtog igår, og jeg har ikke haft din adresse førend jeg fik dit brev.
Broder Carl var hos mig igår, han fik dit brev du havde indlagt i mit, han ville også skrive til dig i dag.
Du vil vide hvorledes det forholder sig med rejsen herover og betingelserne englænderne stiller for indvandrere. Jeg tror ikke de stiller nogensomhelst fordringer, det var kun i de første måneder efter krigens afslutning at indvandrerne skulle være i besiddelse af en vis sum penge.
Hvis du agter at komme herover, må du ikke forlange billet til Transwaal, for det vil måske blive vanskeligt at få den.
Men tag billet til Port Elisabeth, derfra køber du din billet til Johannesburg, du kan få billet direkte fra Hamburg til Cap staten eller Port Elisabeth.
Da jeg rejste herover første gang, gik jeg ud fra Hamburg.
Min billet kostede 230 kr. fra Esbjerg til Port Elisabeth sidste gang jeg rejste. Rejsen fra Port Elisabeth til Johannesburg vil koste tre pund sterling på tredie klasse, men hvis du kommer, lad os da vide hvornår du afrejser, jeg tvivler ikke på at du nok kan få noget at bestille her, hvis du kommer.
Så vil jeg nu slutte for denne gang
med hilsen
fra din hengivne broder
H. L. Knudsen.

New Heriot G. M. co.
Cleveland near Johannesburg.
South Africa.

17 - 10 - 03.

Kjære broder Søren!
Jeg modtog dit brev af 18. sept. i går, den 16. okt. for hvilket jeg takker dig mange gange.
Jeg ser af dit brev at du har prøvet at komme herover, men det lod sig nok ikke gøre kan jeg forstå.
Jeg tænkte ikke de var så strikse nu, da det er så længe siden krigen fik ende, og her kommer emigranter til, hver uge i tusindvis fra alle kanter. Jeg ser at du tænker på at rejse til St. Louis, jeg ved ikke om det ville være en god spekulation.
Amerika er gerne overløben hvorsomhelst der er noget at gøre og lidt at tjene, men jeg vil ikke råde dig fra det, for der er ikke stort at tjene i Danmark.
Hvis du rejser hjem til vinter og gifter dig, håber jeg du vil lade os det vide, så Carl og jeg kan få en lille brudegave sendt, den skulle jo helst komme i tide.
Jeg skal lade Carl læse dit brev så snart jeg ser ham, det bliver måske i morgen, det er søndag.
Så vil jeg slutte med håb om at høre fra dig snart igen.
din hengivne broder
Hans Lund Knudsen.

Søren Knudsens to brødre arbejdede efter Boerkrigens ophør i guldminerne ved Johannesburg. Carl Knudsen, senere tømmerhandler i Sejet, rejste derefter til Australien.

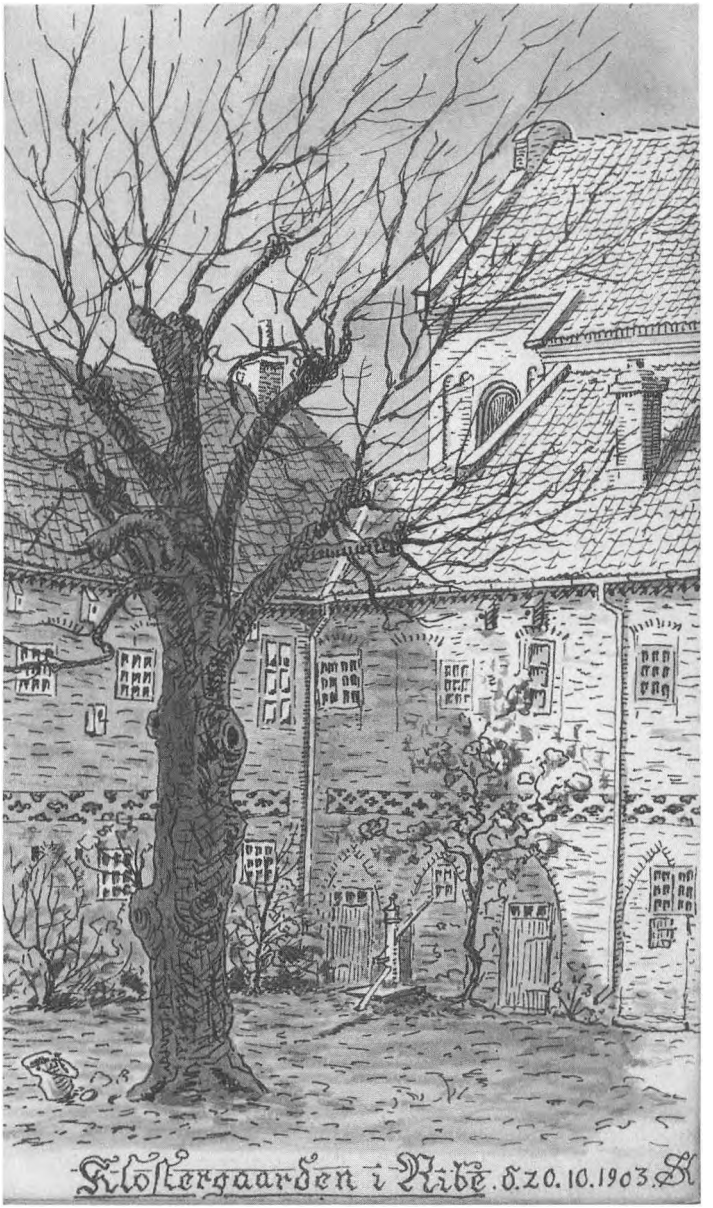
Klostergaarden i Ribe. d. 20. 10. 1903.

Paris, le 23 - 11 - 1903.

Kære ven!
Jeg har for længe siden modtaget dit brev, og ser deraf at du er hjemme.
Jeg følte mig så glad ved at læse dit brev og se, at en gammel ven og kammerat havde fundet lykken.
Det er rigtigt, at jeg mange gange ser en smule mørkt på livet, du ved jo, som jeg og mange andre, at man ikke altid er tilfreds ved at flakke om i det fremmede, og særligt når man søger at nå op til at være den første i sit fag og stand.
Der var ikke noget jeg hellere vilde end hjem, når jeg vidste om der var brug for mig derhjemme, men for det første er det ikke let at få noget at bestille, for det andet mangler man midler til at begynde selv.
Jeg siger, og tør sige om mig selv, at hvad faget angår er jeg ikke bange for at konkurrere med enhver dansk karetmager, det er store ord ikkesandt - men ikke for store. Nu vil jeg se om min stilling som værkfører er holdbar, for franskmændenes had til udlændige er stor.
Jeg siger til mig selv mange gange: du kunne prøve at gøre et forsøg i Danmark, og det bliver vel også resultatet.
Jeg har det ellers godt, er rask, og den samme som da vi sidst så hinanden. Ja, gamle ven, finde en lille sød pige derhjemme var vel ikke umuligt, jeg tror endogså der er een der venter og længes. Søren, du kan tro jeg forstår dit brev og dine tanker fuldtud.
Indret det så godt du kan med din ven, og selv om ikke i Slottets gyldne sale, vil I dog føle jer lykkelige.
Tak, fordi du har været hos mine forældre. Jeg modtog dine kort fra Hamborg, jeg sendte dig 2, de må ligge i Hamborg, de var endda fra Pariseroperaens indre, men jeg skal nok sende dig nogle, som jeg ved du vil sætte pris på.
Jeg kommer ikke hjem til Jul dennegang, men sender en hilsen til den tid - du kan sige det til mine forældre, hvis du

kommer derop. Jeg skriver snart til dem.
Hils familie og bekendte, og selv være du hilset på det hjerteligste

din ven

Christian Rasmussen.

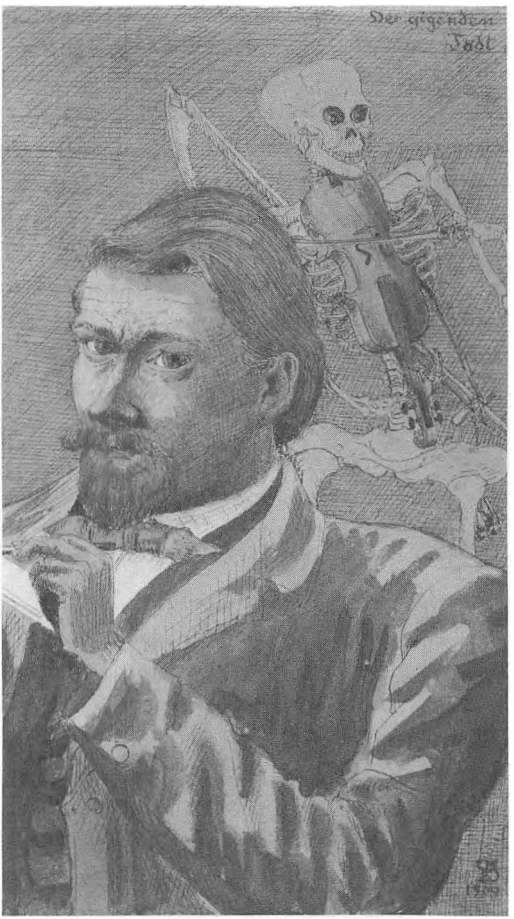

"Selvportræt" fra Søren Knudsens dagbog

Nyborg d. 16. sept. 1904.

Kære gamle ven!

Ja, jeg tør også bruge denne benævnelse, og med rette da jeg er mig bevidst at mit sindelag er det samme som forhen - trofasthed sætter jeg højest, derfor tak for dit brev, der ganske vist kom overraskende, men netop derfor kærkomment.

Ja det er længe siden jeg har hørt fra dig, jeg var på vej til Glud, da jeg i Horsens hørte at du var rejst til Hamborg, siden har jeg tabt dit spor. Det forundrer mig ikke at du har sparet dig så meget sammen, jeg tror dig næsten i stand til at undvære det nødvendigste når du vil, og det kan jeg forstå du har villet, derfor har du jo også opnået et resultat.

Jeg forstår ligeså, hvorfor du har stræbt, især da jeg selv er blevet fanget, og det ovenikøbet omtrent samtidig som du, selvom jeg ikke dengang ville tilstå det for migselv, endnu mindre for andre. Jeg betragter det også for at være grunden til, at vi har kunnet undvære hinanden, idet vi har fundet andre at udveksle vore tanker med, men vi har jo ingen grund til skinsyge vel?

Din indbydelse til at besøge dig, skal det være mig en glæde at efterkomme, jeg sætter vist ikke mine forhåbninger for højt, når jeg venter at se noget ekstraordinært personligt.

Om det bliver lige efter at være hjempermitteret tør jeg dog ikke love.

I sommer har jeg som du har hørt, spillet soldat her i Nyborg.

Den snak, at et ungt menneske har godt af at være soldat tror jeg ikke på, dertil er militarismen for barbarisk i sin grundtanke, måske materielt har man gavn deraf, da man får mere tro på, og tillid til sig selv og egne kræfter, men som menneske kan man let tabe mere end det er værdt.

Det er mig en stor glæde at høre, du har været så heldig at få en forretning igang, ovenikøbet i din fødeby, som du jo engang har svoret at ville vie dit liv og dine kræfter.

Gid du må få lykke deraf!

De bedste hilsener sendes dig og dine, specielt din mig ubekendte veninde, af

Rekrut No. 182. 7. Batl. 3 Komp. Nyborg.
Emil Mikkelsen.

ET MUSEUM BLIVER TIL

VED SOGNEPRÆST T. BRUMMER, GLUD

ad 89/11 [illegible] Glud d. 3. 8. 11.

Kære Hr. Magister Jensen.

Da vi nu det gamle Hus nedbrudt, med alt Forsigtighed, og alle Materialer er bragt hen til den ny Plads; om nogle Dage tager Tømrerne fat paa at stille det sammen igen.

Det var et interessant Arbejde at lage det ned; vi fandt i Ikke mindre end 4 Klimmersatte Døre, og jo en mere rund til at ligne 3 forskellig Grundrids af disse: Et scandaløst Rum det saa ud ligr da det var afsat. 1800, vi som det maa have set ud efter Ombygningen omkring 1775. og endelig det sidste, som det saa ud inden Ovnen paa det. — Ta af disse Døre var fra Ombygningen, og de fra 1700 tallet. Jeg er nu ganske klar over Husets Indretning fra nyt:

Af de 4 Fag, som vi blev enige om, havde været i den Stue, hvor det ene Fag mørkt skildt, og samme med det lille Kammer og Skorstenen, dannet en lille, mørkelig kragt Stue, (det skraverede) som altsaa kun havde 1½ Fag Stue. Den senere indlagte Tværvæg [illegible] som nu ligger midt i "Stuen" (A A) er altsaa omkring ved Ombygningen fordi den var Skæv [illegible] i den oprindelige. Af Tilbygningen fandt vi ingen Spor, men i Nordsiden af Skorstenen (altsaa ud mod det lille Kammer) var et lille Kvadratisk Hul, o. 3 Tom. i Diameter som var fyldt med en Pind, og ikke havde omkring et Kalkstensmur; Jeg tænker mig nu at der har været et lille vindue [illegible] her, med en Skrift over, som kan lede Lyset gennem det lille Hul, ind i Skorstenen. Dørvigt mangler den lille Stue ikke meget — Jeg tegl [illegible] mellemgulvet, da den havde to Sider af Skorstenen, hvor den formodentlig [illegible] stodgt naar det var kaldt, til at lage Varme af, og den Dør var adskilt fra Opholdsstuen ved Brædde-vægge.

Ved Nedlægningen fandt vi flere smukke Kakkelovne Gesimser til Kakkelovne o. l. som vist fremdeles de mest passende Steder; Een af dem er forsynet med smukke dekorative Blomsterornamenter. Den kunde efter Farven at dømme til Kakkelovnen. Ligesaa fandt vi flere Stykker af de oprindelige Vinduesbarme, malmindelig ornamenterede og af Egetræ.

Det vilde jeg at anbringe Urregelmæssigheder i Bygningen f. Eks. Typ. d. Gemeenskaber mellem Egetømmerne, evt. en Forbindelsesring, fremkommen ved senere Operationer og Tilføjelser. Paa nytaar har alt været ensartet af sammenfejet med en Gang og Gang efter Gang fik os til at undse, naar jeg kunde have Lyst til at bede Dem, Hr. Magistrat, om at sige til Dem unge Hr. Hansen, som var her, at det var meget uhensigtsmæssigt naar han flere Gange sagde: „Saadan noget log, men ikke være nøje i gamle Tid" – Det er gamle ulejlighed overfor dette Hus; jeg og de andre Haandværkere højede os altid og altid af Respekt for de Haandværkere som for 2 à 300 Aar siden have opført dette, hvorom fra „den gode, gamle Dannemands Rasmus Tømrersen" som med saa megen Kærlighed havde Cadet-dette udført – Dette er ikke overdrevet —

Old jeg paastaaer at udgive et lille Hefte, om Gaardens Historie, Beliggenhed og de tilhørende, bedrevne af gode Tømrere, som nogle under Dem. Det kan maaske have lidt Værdi som Bidrag til Studiet af gamle Bondegaarde. Tiden har jeg, og jeg haaber at Emnet vil skaffe mig Lyst. Hjertens vil jeg mig med at jeg maa have Dem, Hr. Magistrat, til at fremme det, først det Gamle i Trykken. – Dog det bliver maaske noget den første Vinter, jeg forsøger det i aar.

– De pekuniære Vanskeligheder er jeg vel klar i, tilligemed Usikkerheden om Opfyldelsen af Tilsagnene, men opfordrer mig selv til Gaarden (C.C. ved her) men af Hensyn til det gamle Hus med de talrige Skæpper, og det skal prøves med min spinkle Pung at mødes Lejren, naar de skismatiske skal ellers have Lov til gode Gerninger.

Jeg afsjerer det nu gennemlæst for egen Regning, og er den evt. Dig som virkelig vil støtte mig for at jeg ikke skal fortvivle til at redde mit Samvittighed Hjem som, skal gi Lovet jeg en anden Gang.

Det gamle Hus vil meget heldigt passe for Jesu Skyl i Stevns, eller først i Sept. jeg skal nok meddele Dem nøjere om den Sag, jeg tænker mig at Brædde-Klædningen paa den østlige Gavl skal ud-skiftes ved – ellers der er noget at ind-vende imod? – – —

(Tegn. fra Vest)

Den lille Helligsvig 1. Fløjen er en Drøm" som man vender det tidligere, og jeg ønsker, at den kan vare den igen

Skulde det være Dem her en Gang ønsket

Ærbødigst og med kjærlig Hilsen

Søren Knudsen.

Rasmus Thomesens gård før udflytningen

Et museum bliver til.
Af Nationalmuseets papirer.

Et godt og forstående samarbejde med Nationalmuseet begyndte tidligt og stod sin prøve - også i de for Søren Knudsen så vanskelige år først i 20-erne. Samarbejdet var størst med magister Chr. Axel Jensen, hvis „Stilarternes Historie" endnu ikke er blevet overgået. Men også arkitekt og underinspektør H. Zangenberg og inspektør Jørgen Olrik viste forståelse for Søren Knudsens flid og dygtighed, omend også de fik mærke hans kanter. Hele museumssagen var jo endnu i sin vorden og Nationalmuseet havde knap tid, penge og mandskab til at „opdage" den danske landsby og bondekultur.

Allerede i Maj måned 1905 indberetter magister Chr. Axel Jensen efter en kort beskrivelse af Rasmus Thomesens gård ved Glud kirke følgende:

Maler Søren Marius Knudsen i Glud, som har varm Interesse for den gamle Gård, overlod mig ved mit Besøg medfølgende fire Tegninger som gave til Nationalmusæet. De er omhyggeligt gjorte, blot har tegneren gengivet Dørhammeren med nogen Frihed. Da Tegningerne, udførtes i 1902, havde Dagligstuen endnu blyindfattede Ruder, og det gl. Bord, som senere blev sat ud i Haven og erhvervedes af Knudsen, (der har prydet det med moderne Ornamenter), stod endnu på Plads. Gården skal være stærkt prioriteret. Ejeren er 70 År. Der er al Udsigt til snarlig Forandring. Maler Knudsen lovede at meddele, om der skulde ske noget.

Maj 1905

Chr. Axel Jensen.

Rasmus Thomesens Stuehus i Glud.

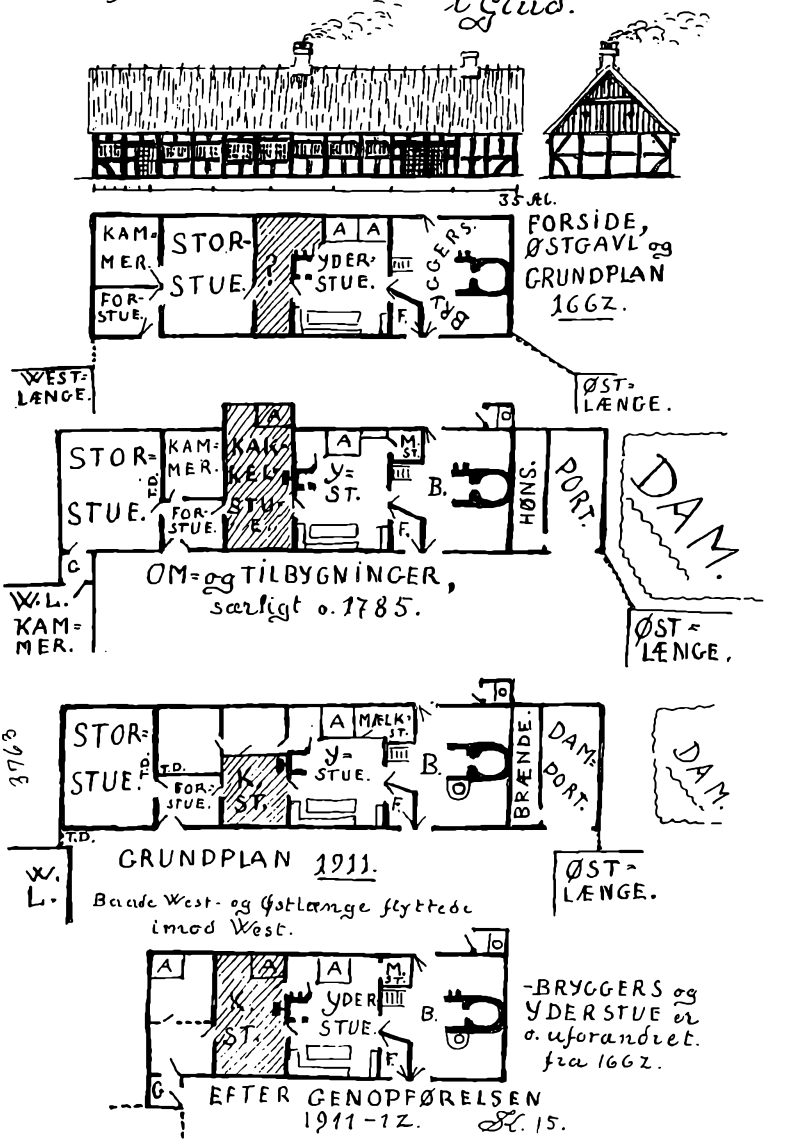

Dette var indledningen til et godt og langt samarbejde. Blandt andet følger nu en mængde spørgeskemaer, der fra syld til mønning beskriver den gamle gård. Her er forbavsende mange og sikre iagttagelser og beskrivelse fra tømrerhåndværket, der viser hvordan Søren Knudsen havde betydelig indsigt ikke kun i sit eget fag som maler, men også i sin faders og forfaders håndværk. Efter mange beskrivelser og tegninger spørger Nationalmusæet bag efter de faglige spørgsmål om den mere menneskelige og bymæssige baggrund ved rejsningen og færdiggørelsen af et så gennemarbejdet stuehus. Og et af spørgsmålene lyder: Hvem har hjulpet og hvem har ledet hele arbejdet? Og med håndværkerens sikre viden og sans svarer Søren Knudsen tilbage: Der har altid været særlig uddannede tømrere - så godt bindingsværk kunde folk ikke selv lave! Og ledelsen havde tømrermesteren absolut! Understregningen og udråbstegnet er Søren Knudsens. Han har jo selv set alt tilsvarende i sin egen barndom og ungdom. Derfor svarer han klart og kort på alt vedr. lerklining, murerarbejde, tækning o.s.v.

Men alt dette kan læses meget udførligere i hans egen beskrivelse af „Rasmus Thomesøns Gaard i Glud", (genoptrykt af Glud museum i 1978).

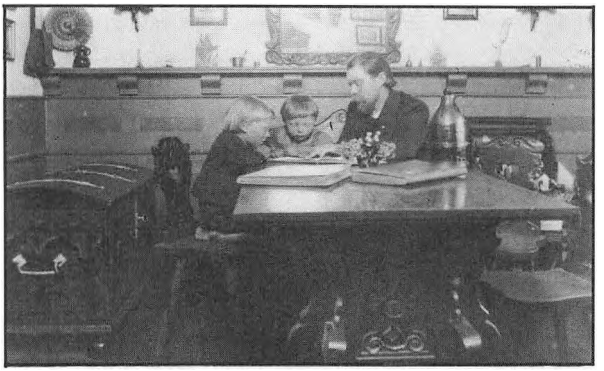

Søren Knudsen med sønnerne Hermod og Tormod

Bygninger i Gl. Museum:

1. Stuehuset: Opført: Aarh. 1662 af den gode Dame, Maad. Rasmus Thomæsön i Gl. af valdige Egelindemurværk. Bjælker og Overtømmer agaas Aaret af Egetræ 10 Alen vidt og 35 Alen langt. Tvedelt. Indeholder følgende Rum: Buggers. Sallkammer, Forstue, gl. Stue. Falle Stuerne er een a 10 Alen. Køkkelstue. Storstue. Alkoverenge. vagtfast Skabe. Vindskaarne Gerninger m.v. (3 Skorsten i Alle.) Gulvene er overalt af Leer. Brosten, Murstein og Fliser. Loftene overalt Bræddes. mest nye i vedre og Stuerne. —

2. Aftægtshuset: Opført: Aarene 1687 og co 1750 af overvalt Egelindemurværk. Bjælker og Overtømmer Gerne opført 1921-44. (kun bygget i Nødby) Egetræ af Asketræ. Indeholder følgende Rum: Forstue, Værelse, Opholdsstue m. Ovn, (Dørre to Huse kun som agnid. Straatage. Hvidkalket.) Hvidkalket Hus. Vognport. og Alkoverenge. Gulvene er Leer, Sten og Grus. — Loftene nye Bræddes.

3. Fiskerhuset: fra Bjørnstrupe (i Slukrug Sogn) (Genopført her. 1925. (nu med Vejtag) Opført i Aarene 1725-50 — af valdigt gamt Egelindemurværk (Kappe Bjælker og Spænder af Egetræ — .) Gulvene af Sten, Leer og Murstensfliser. Vejt Loft overalt — Indeholder følg. Rum: Forstue, Opholdsstue og Køkken med Ovn, Klædsted og i Alkoverenge

4. Redskabshuset: Spændstolpes, med lave Bræddevægge og Kampestensskorsten, Af en Lade i Gl. fra 1780. Egetræ og Asketræ spænder, meget stærket og kunst i gen opstillet her i 1917 med Stivaad Indeholder kun eet Rum i 1 Stokv. Hanne e. — 8

5. Smedien: Opført 1789. i As Sogn. af Mursten, genopført her i 1923. med Vejtag. — Gulve: Stampet Leer, (nutet Loft over.) Indeholder eet Rum med Esse og Smedeværktøj i Marrevis samt en Del Samling af Smedearbejder fra Middelalderen til Nu.

NB: Alle Bygninger staar paa Kampestensfundamenter

NB: Alle Døre og Porte er forsynet med praktiske haand-smedet Beslag. — ophængt og nedlaaseret. —

NB: En lille valdig smuk bygget Tørvekorn-Lade i Barrit agtes snarlig genopført her. den ældre 1688. Ligesaa vil en lille Vandmølle blive opført af Gl. Gl. Gl.

Efter lange forhandlinger og aktietegninger efter at den gamle gård skiftede ejer i 1911 og til trods for at „selvfølgelig stak de to Uhyrer, som hedder Skinsyge og Træskhed, som altid, når der skal laves noget godt, deres Fjæs frem", kom fra mange privatfolk det økonomiske grundlag så nogenlunde i orden. „Jeg må tilstaa, det var som en Gudstjeneste for mig, under Vejledning og Tilsyn af Nationalmusæets Assistent, Hr. Magister C. A. Jensen, at nedbryde det ærværdige Hus" (Søren Knudsens egne ord).

Ved naboers og andre håndværkeres hjælp kom så det ærværdige stuehus under tag på sin nye plads i November 1911.

Dette er i korte træk Glud Museums tilblivelseshistorie. Og med en nystiftet „Musæumsforening for Glud og Omegn" „går det udmærket fremad". Bedst har Søren Knudsen selv skildret det i bogen om Rasmus Thomesøns Gaard. Nu følger så en frugtbar tid. Natinalmusæet bestiller og betaler og Søren Knudsen tegner og måler op og beskriver den nærmeste omegns gamle huse og gårde. Betalingen falder sikkert og omgående, 35, 50, 110, helt op til 200 kr., der jo givetvis er kommet på et „tørt" sted, da Søren Knudsen i disse år var mere optaget af sit nye museum end af at tjene ved sit oprindelige håndværk.

Og dog får han tid til i denne lykkelige periode at ofre tid og kræfter på sin anden store interesse: ungdommens oplæring til som dygtige håndværkere at kende til materialer, stilarter, kunsthistorie. Her slog hans rige erfaringer og oplevelser fra hans egen tid „på Valsen" i udlandet stærkt igennem. Uden hjælp og uden økonomisk støtte begyndte han at undervise i bygnings og projektionstegning for både børn og unge, først for 50 øre, så for en krone pr. deltager. Hans flid og omhu var lige så stor som hans vilje og idealisme. Som

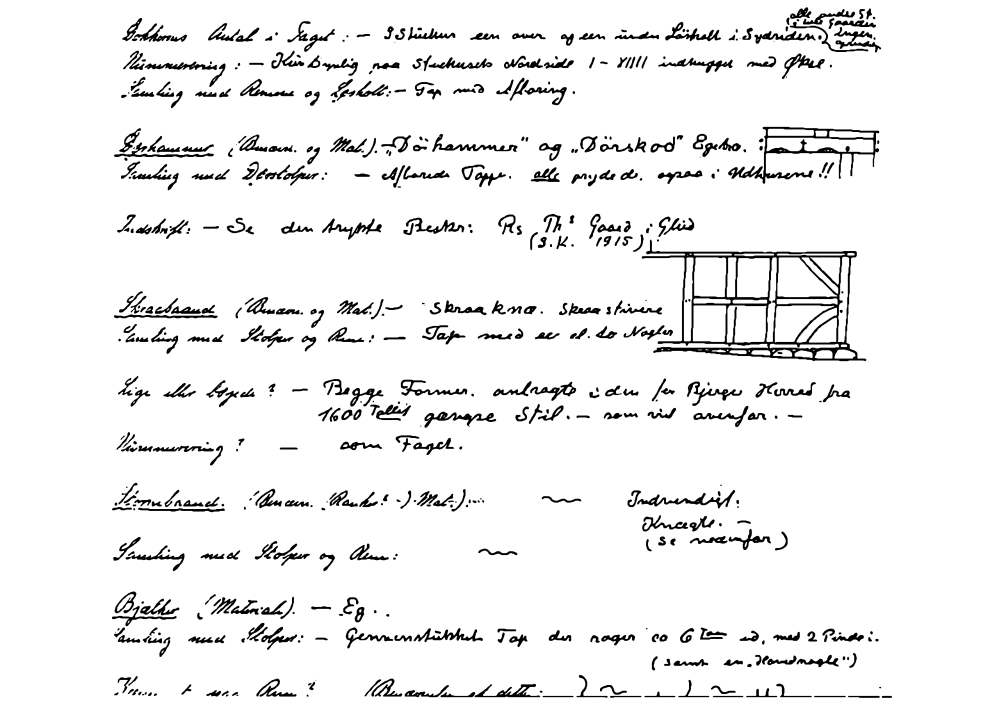

"Fra Søren Knudsens indberetning til Nationalmuseet"

gammeldags håndværker vidste han „at kunst kommer af ordet at kunne". Det har vel dæmret i hans sind, at skulle hans kongstanke: „Glud Museum" have betydning, så måtte han selv være med til at opdrage sin samtid og sin eftertid til at se, at vurdere og at glædes over fortidens synlige minder. Vi skal jo blot huske på, at dette var eet af de første om ikke det allerførste forsøg på at skabe et landsbymuseum, længe før Nationalmusæet eller Hjerl Hede endnu var vågnet.

Det var en stor kongstanke og et stort arbejde, ikke kun at skabe musæet, men også at skabe baggrunden for det. En

baggrund, der var lige så svær at skabe både menneskeligt og kundskabsmæssigt, som også økonomisk. Og begge dele var meget svært (som opmuntring får han 500 kr. fra „Carlsbergfonden"). Det har det nok altid været for de mennesker, der prøver at virkeliggøre en stor tanke, der er et slægtled foran sin samtid. Søren Knudsen blev da heller ikke forskånet for „de to Uhyrer som hedder Skinsyge og Træskhed". Men han fortsatte ufortrødent. Lidt penge tjente han ved sine opmålinger for Nationalmusæet, færre tjente han ved sin tekniske skole og vist endnu færre af besøgende på sit museum. Det må være i denne tid, han gik i gang med sin tredje store bedrift: at tegne alle gamle huse og gårde her i Bjerre herred til ejerne og så sælge billederne til en meget billig penge. Her røbede han påny sin iver og grundighed, for ikke blot leverede han en omhyggelig og nøjagtig tegning, men der fulgte som regel et stykke af gårdens historie med i købet. Det er forbløffende hvad Søren Knudsen har fundet frem af sogne - og personalhistorie, når man tænker på de få midler og muligheder, han har haft. Han sad jo ikke i dage og uger på landsarkivet i Viborg, men han samlede hvad han havde hørt af de gamle og hvad han kunde læse sig til af de gamle skøder og kontrakter, som han enten lånte eller fik til sit museum.

Håndværkerens viden og kunnen, samlerens iver og udholdenhed, historikerens glæde og opfindsomhed prægede det værk, han efterlod. Så meget nåede han at samle og skrive, at det tog musæets bestyrelse under fabrikant S. Stenhøjs energiske ledelse flere år efter Søren Knudsens død at få det ordnet og udstillet, sådan at Glud museum i dag kan stå som et værdigt minde om sin stifter: folkemindesamleren, egnshistorikeren, håndværkeren og foregangsmanden Søren Knudsen fra Glud.

T. Brummer.

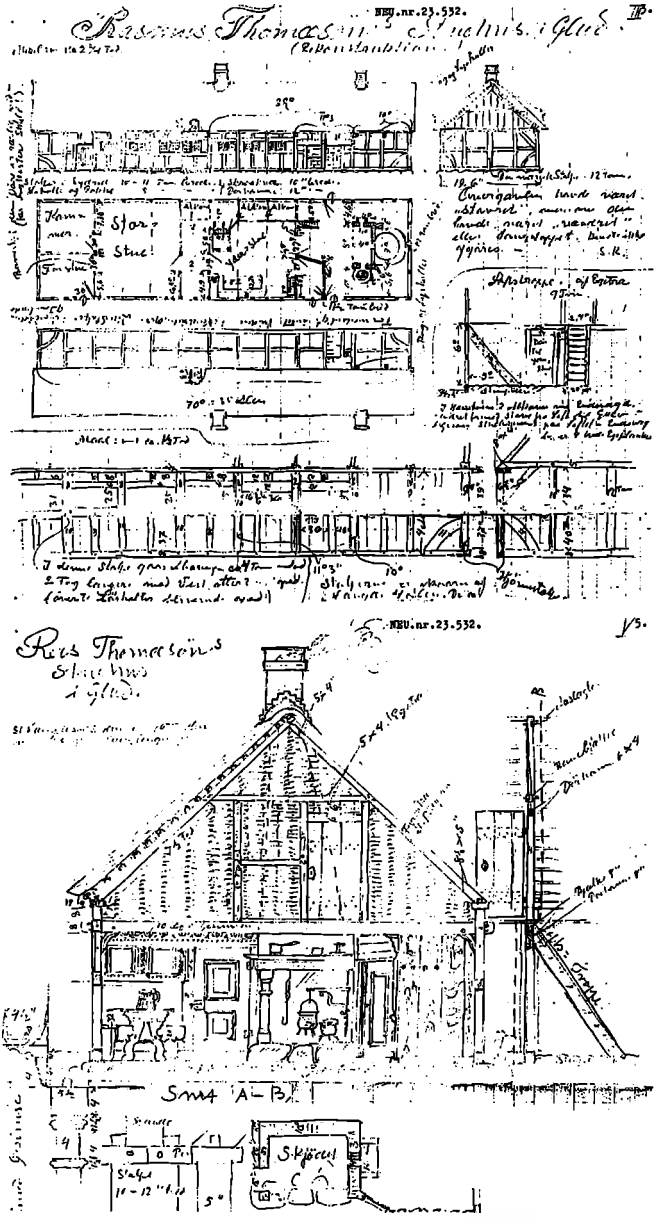

Søren Knudsens tegninger til Nationalmuseet
(efter fotokopier fra museets arkiver)

MINDEARTIKEL OM SØREN KNUDSEN

af gårdejer Anders Rasmussen Hjarnø

Genoptryk fra „Bjerre Herreds Bogen".

SØREN KNUDSEN er født i en ussel rønne på Glud Nørremark. („Ussel rønne" er efter eget udsagn). Hans fader var tømrer og havde 9 børn, hvoraf en dreng døde som lille, en af brødrene omkom 17 år gammel ved et vådeskud. Hans fader fjernede det gamle hus og opførte et nyt, som ligger der endnu halvt gemt i den lille idylliske skov. Allerede som dreng var han ivrig til at tegne, og han havde også en lille oldsamling. Hans vidnesbyrd fra skoletiden, da han var 13 1/2, ser således ud: religion 6, læsning 6, regning 5 1/2, skrivning 5 1/2, retskrivning 6, historie 6, geografi 6, ialt 41 af 42 opnåelige. Af Karen og Kristian Jørgensen, Nørby mark, hvor han tjente som dreng, får Søren Knudsen det skudsmål: „En dygtig dreng, flittig og meget pligtopfyldende". Som 13-årig udgav han et julehefte med mange vers, små fortællinger og billeder, som han selv tegnede, noget han havde læst, og andet havde han hørt fortælle.

Søren Knudsen har 43 år senere skrevet i marginen i julehæftet, og det er en hård dom han fælder over sig selv og sit første forsøg som udgiver af en julebog: „Det hele vidner om, at jeg var et vrag, forstyrret, fortvivlet på livet af kærlighedssorg". Det må siges, at det var tidligt, han var ramt af denne, men det må have været meget alvorligt, for

han glemte det ikke i flere år, hvilket fremgår af hans senere dagbog fra 1900. Det er rigtigt, at i juleheftet er der enkelte billeder, der bærer præg af tiden da brændevinen var en stor del af den daglige kost, og deraf fulgte, at den tale og de fortællinger, man hørte, ikke altid var af de gode, især for børn.

I sin lille bog „Sagn og minder fra Dysbjerg" giver Søren Knudsen en beskrivelse af „Dysbjerg", hans barndoms legeplads. Der kan man se, hvor meget denne skønne banke har betydet for ham, og især en begivenhed kom til at sætte spor i hele hans liv. Det var da han købte en meget sjælden stendolk, som en dreng havde fundet på Dysbjerg, men lad Søren Knudsen selv fortælle herom:

En dag traf jeg en dreng, der havde passet køer på selve Dysbjerg, og han viste mig da en fin stendolk, 6" lang, som han havde fundet på Dysbjerg, omtrent ved toppen. Jeg forstod straks, hvor sjælden og værdifuld den var, og tilbød drengen min fine nye dolk i bytte - ja og 25 øre til -. Han begreb det ikke, og handlede villigt. Jeg måtte endda nøde ham til at tage 25 øren. Jeg havde da allerede en pæn samling af oldsager, både geologiske og arkæologiske. - Men kun få dage nød jeg den svimlende lykke med stendolken, så kom 2 mænd, som gik omkring, den ene solgte glansbilleder til at hænge på væggen, og den anden købte oldsager.
Jeg, som altså var 15 år gammel, og min 2 år yngre søster, var alene hjemme, og den pæne rødskæggede opkøber kørte rundt med mig arme dreng i timevis for at få stendolken - med gråd i halsen og fortvivlelse i sindet stred jeg imod, hjælpeløs som jeg var, indtil han bød mig 2 1/2 krone, og min søster på mit fortsatte nej råbte: „Hvor er du tåbelig, Søren!" - Så brød jeg sammen, og han fik dolken. Da de to mænd gik, hørte jeg dog den anden sige til den rødskægge-de: „Det var synd, hvad du gjorde ved den dreng, han så jo

ud, som skulle han undlives". - Da min fader kom hjem om aftenen og fik historien, blev han meget opbragt. Han forstod, at det endog var strafbart, hvad manden havde gjort. Vi gjorde svage forsøg på at opspore ham, men det lykkedes ikke, men i måneder efter sørgede jeg sådan, at jeg blev mager og bleg. Jeg forstod tillige, at det er svært at begå sig her i verden, og meget vistnok ville gå tabt for mig. Ofte har jeg siden i livet set nøje efter i stensamlinger på oldsagsmuseer, men uden at finde dolken. Jeg husker den så nøje, at jeg endnu kan kende den blandt tusinder.

Denne begivenhed glemte Søren Knudsen aldrig, han har ofte omtalt den, og når jeg hørte den fortalt, mindedes jeg Ibsens ord: „Evigt ejes kun det tabte" , det har vel også præget Søren Knudsen, thi når han senere hen fik nogle oldsager, passede han nøje på dem. Den glæde det var for ham at samle og bevare de for efterslægten så værdifulde ting, drev ham til at gøre et arbejde med en flid og udholdenhed, som man må beundre. Man kan godt forstå, at det smertede ham, når han efter en lang dags søgen kom kørende hjemad med en eller anden sjælden ting i trillebøren, da kunne det hænde, at han mødte en eller anden, der ikke forstod, hvilken betydning denne ting havde for ham. Vedkommende kunne da sige: „Var det ikke bedre du passede dit malerarbejde". Det må for Søren Knudsen have været et dolkestik, og det var ikke noget under, at han kunne føle sig hårdt såret af dem, der ikke forstod, at der i ham brændte en ild for at bevare, hvad slægten i fortiden havde ejet. For ham har det været nyttige og værdifulde ting, der var mere værd end mange af de fyrrepinde, der nu er i mange hjem. Det er ikke underligt, at han sommetider kunne sige: „Det er også dumt af mig at kaste perler for svin, de fortjener det ikke". Ja, det var dolken, der havde givet ham et sår, der ikke ville læges, og som stadig drev ham til at søge og til at søge trøst i at finde oldsager og gamle ting.

Dolk af Flintesten [Dysbjærg Bisholm]
¾ Str.

Dysbjerg, hans barndomslegeplads, tænkte han tit på, og derfor må disse vers om Dysbjerg med, når man vil fortælle om Søren Knudsen og hans følsomme sind.

VED DYSBJERG

Jeg ser over fjorden den fagre,
som jeg i min barndom så
omkrandset af skove og agre
med voverne blanke og blå.
Langs med de gulbrune veje
bag brede buskede hegn,
tungt aksene hoderne neje
- hvor er vel en skønnere egn?

Hist lunende frodige skove
om adelsmands ældgamle borg.
I dyssen ved bredden mon sove
en viking fra glæde og sorg.
Men her som formet af trolden grum
som skabt ved en mystisk magt
det stejle Dysbjerg med ryggen krum
på flade slette er lagt.

Som barn jeg tumled på hælden
ved sommer, når tidsler stak.
Ved vinter med slæden til kvælden.
Et under at halsen ej knak.
Som ung jeg klatred på alpesti
og for over salten hav,
men ønsked „når livet engang er forbi
giv mig da ved Dysbjerg min grav".

Vel ved jeg, at steder som øjet
beskuer i barndommens tid,
da modet end aldrig var bøjet
af synd og af sorg eller slid
omstråles, som livet hensvinder,
af regnbueglorien skøn,
et billed i sjælen der bliver,
som stundom beundres i løn.

Dog tør jeg med lydelig stemme
udsjunge af rungende bryst,
på fremmede strande og herhjemme,
om Horsens fjord og dens kyst.
Lad Munkebjerg fnyse ved Vejle fjord
og Himmelbjerg spejle sin top,
så længe jeg vandrer på denne jord,
mit Dysbjerg jeg aldrig gir op.

Og tør jeg frimodig udråbe,
så råbet hvert øre når.
En stakkel, en stymper, en tåbe
med øjne fulde af blår,
er værd hvis hjerte ej glædes
når øer og halvøer små
i fjorden for blikket udbredes,
og alt hvad ved Dysbjerg man så.

Glud i august 1916.

Søren Knudsen.

Efter konfirmationen tog Søren Knudsen til søs. Han ville væk fra alt det, der pinte ham og ikke være tømrer som faderen ønskede. Søren Knudsen blev forhyret med sluppen „Frida", hvis kaptajn var S. A. Jensen, Horsens. Det var i foråret 1894. Søren Knudsen var tit stolt over, at han drev det så vidt, at han blev letmatros, og han var meget interesseret i skibe, hvad hans mange tegninger fra søen fortæller os. Sømandslivet kunne dog ikke holde ham fast, og han gik i land og kom i malerlære i Raarup hos maler Snør. Efter at han var blevet malersvend tog han på valsen og besøgte Tyskland. I 1900 besøgte han verdensudstillingen i Paris, og derfra tog han til Schweitz.

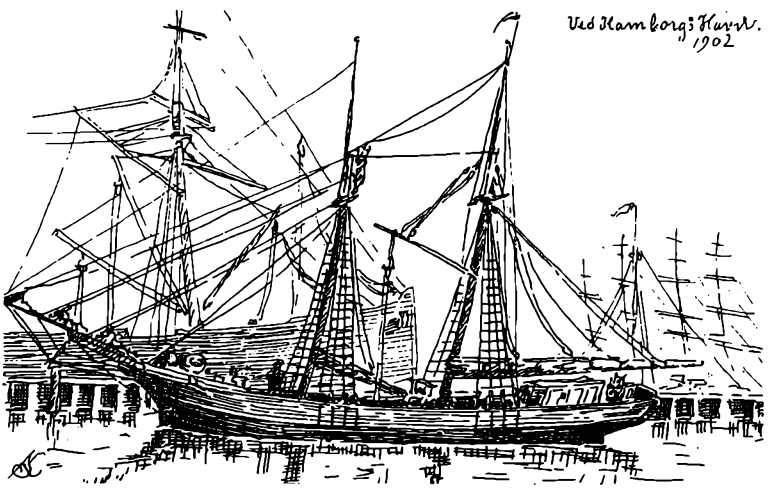

Af Søren Knudsens dagbog fra den 5. oktober til 13. december 1900.

Basel, Schweitz, 5. okt. 1900.

Underligt trænger tankerne sig på mig, hvorfor mon det skal være mig den store lykke beskåren? - jeg som mindst af alt fortjener den. Først det herlige syn af Paris med sine mægtige paladser og historiske bygninger m.m., dernæst være så heldig at komme den lange vej til Basel for 10 frc., en tur, som ellers ville koste 26-80 frc., og så få arbejde efter 1 times søgning, få et dejligt og fredeligt logi, som dette kammer, som jeg nu sidder i, hvor kun vandets ensformige brusen på et vandhjul høres og tværtimod at volde mig ubehagelighed forekommer mig fantastisk og idyllisk. Ak ja - jeg burde være god og skikkelig, ærlig og gudhengiven, Hans billede hænger på min væg. Det er en gammel katolsk kone jeg bor hos, og de har altid så mange bibelske billeder. Jeg kommer i tanke om noget, som skete den første aften, jeg var her. Inden for min dør her i kammeret hænger en lille porcelænstingest, omtrent som den, man bruger til at sætte tændstikker i, og jeg troede, at den var bestemt til det og stak mine tændstikker deri. Da jeg noget efter ville bruge dem, var kassen fuld af vand, og tændstikkerne ganske spolerede. Straks blev jeg meget forbavset, men da jeg tænkte mig om, vidste jeg godt, at katolikkerne bruger at anbringe noget vand inden for døren, til at dyppe fingrene i og derefter tørre sig, før man træder nærmere. Jeg kunne ikke lade være med at le derover, at jeg sådan havde misbrugt den. Konen har nok tænkt, at jeg var meget from og en god katolik, eftersom jeg havde brugt så meget vand.
På søndag kommer den lille gartner. Jeg glæder mig dertil. Jeg har kun sjældent, eller aldrig, truffet hans lige i uskyld og ynde i den alder, ak ja, han er lige så gammel som jeg, men har ikke været med til slet så meget - vel for ham.

8. oktober.

Jeg var til tidsfordriv inde i en bule, hvor der var musik og proklamation. Jeg tog mig et glas øl og sad over det en time og så på alt det sørgelige, som foregik, ak, hvor Vorherre må se med bedrøvelse ned til denne elendige jord. Der var mange mænd og kvinder, de fleste var meget fulde. Der sad pæne piger og ventede ..... Øllet flød i strømme og gjorde luften tyk. Flere kom dertil. Usunde viser blev foredraget af forskellige individer, der stod på en slags scene. Det hele var smerteligt at se på. Ak - Schweiz, smuk og berømt er du for din skønhed, men også du har din elendighed. Frem på scenen kom en mand klædt som polsk jøde, og sang en sang. Jeg hørte navnet den hellige Jesus Kristus ofte forekomme deri, det var vist ikke på sin plads der. Jeg gik - månen skinnede yndigt, og mange kærestefolk kom gående langsomt langs Rhinen. - Ak, det vækker atter sorg og længsel i mig, men alt er som det skal være, hvad jeg mangen gang må lide, har jeg fortjent tilfulde. Du lille stjerne, der langt ude netop over horisonten blinker så voldsomt, som stod der en kamp på liv og død hos dig. Ja, hvor mit liv ligner dit, hvis vi to kunne tale sammen, ville vi vist kunne forstå hinanden. Tys - vær stille, sagte suser vinden hen over Rhinens vande i den fortryllende aftensstund. Her sidder jeg ved Rhinens bred og ser og ser på det blanke vand, der haster afsted - den stjernebesåede himmel, og månens skive, der glider hen over himmelens flade.

Skrevet ved månelys i Basel den 8. oktober 1900, medens stjernerne venligt blinker og spejler sig i Rhinen, der haster afsted for at nå havet.

Lykkelig jeg der så det, jeg ser i denne stund.

S. M. Knudsen.

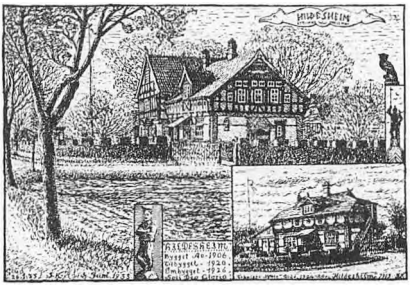

Af Søren Knudsens dagbog kan man se, at han udnyttede sin fritid til at besøge museer og nøje studere gammel bygningskunst, og han havde et vågent øje for alt det, han så på sine rejser i Schweiz og Tyskland. På disse rejser har han muligvis fået ideen til det museum, han senere fik bygget. Derfra har Søren Knudsen også disse strofer, (Som ung jeg klatred på alpesti og drog over salten hav) som står i hans Dysbjerg digt. Efter sine rejser i udlandet vendte han hjem til Glud og begyndte som malermester. I 1905 den 3. oktober blev Søren Knudsen viet i Uth Kirke til Alma Kirstine Hansen. Året efter, 1906, byggede han „Hildeshjem" , som nu ejes af museumsbestyrer Alfred Jensen. Søren Knudsen var en dygtig og samvittighedsfuld maler, der havde god søgning, han arbejdede meget på Alrø og Hjarnø, på sidstnævnte ø holdt Søren Knudsen i flere vintre tegneskole for børn og unge mennesker. Glud tekniske skole, som han begyndte 1902, blev i 1916 statsunderstøttet. I 20 år holdt han tegneskole, men på grund af megen modgang og mange andre vanskelige forhold, måtte Søren Knudsen indstille sin virksomhed som lærer. Ved årsskiftet 1921-22 blev tegneskolen frataget Søren Knudsen.

Den første egentlige begyndelse til Glud Museum var et tilbud fra gårdejer Karl Julsen om at overtage gårdens gamle stuehus. Dette skulle nedrives for at give plads for et nyt. Herom vil jeg lade Søren Knudsen fortælle med uddrag af hans bog „Rasmus Tomesøns gård i Glud", mat. 5.

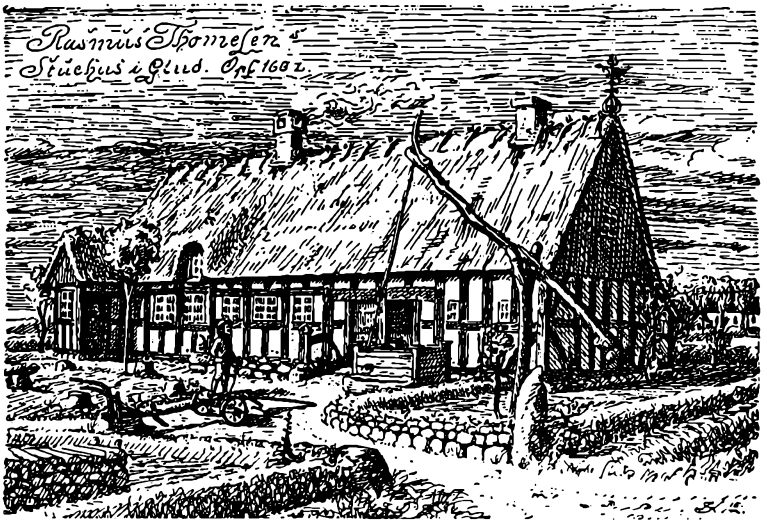

STUEHUSETS GENOPFØRSEL.

Da jeg i 1902 tegnede nogle billeder i den gamle gård og beskrev daværende udseende (beskrivelsen kan ikke få plads her) med de gamle stendiger, høje tjørnehække, skæve vægge og små vinduer, og da den gamle hygge endnu så temmelig var til stede ude og inde, steg den tanke selvfølgelig frem hos mig: „Bare noget af dette kunne reddes fra tilintetgørelse". Jeg syslede med tanken så længe, at den fik fast form. I Tyskland havde jeg set huse restaurerede og anvendt til samlingssted for gamle sager. „Hvorfor skulle ikke en landsby have et museum?" - mente jeg, og skønt jeg ofte kun fik medlidende smil og hovedrysten, når jeg udviklede min ide, var der dog enkelte, der gav deres bifald tilkende. Da den nuværende ejer Karl Hjarne Hansen i 1911 købte gården og straks meddelte mig, at stuehuset skulle nedrives, og samtidig stillede sig velvillig med hensyn til salg af huset og et grundstykke til at genopføre det på, satte jeg mig straks i bevægelse for ideen. Et stort møde blev indvarslet og afholdt i Glud forsamlingshus, der valgtes 12 personer: 8 gårdejere,

1 lærer, 1 præst og 1 læge og 1 håndværker (undertegnede). Der blev holdt udvalgsmøder, talt om sagen, tegnet aktier for kr. 800,- plus et tilsagn fra godsejer Schou fra „Palsgaard" om nogle hundrede kroner, desuden kunne der med føje ventes tilskud fra Kommune, Amt og Stat og flere andre steder.

Udvalget mente dog, at det var for risikabelt. - Selvfølgelig stak to uhyrer, som hedder skinsyge og træskhed, som altid, når der skal laves noget godt, deres fjæs frem, men måske har også de deres mission i verden, skønt den er vanskelig at få øje på.

Nå, så var der ingen anden udvej, end at jeg selv måtte tage fat. - Med løfte om nogen støtte fra egnens folk og med straks indkomne bidrag fra lensgreve Mogens Friis, Glud Sogneråd, Vejle Amtsråd (hvert sted kr. 50,-) og 100 kr. fra „Foreningen til gamle bygningers bevaring", begyndte jeg det vovelige værk. -Jeg må tilstå, at det var som en gudstjeneste for mig, under vejledning og tilsyn af Nationalmuseets assistent herr magister C. A. Jensen, at nedbryde det ærværdige hus. Ved sligt et arbejde må man have øje på hver finger, tage alt i betragtning, søge at forstå alt, bedømme alt samtidig med, at man selv lærer hvad skik og brug har været i gammel tid. - Dette er ikke let, og ofte må man forkaste en allerede antaget mening. - Dog efterhånden kommer kendskabet til tingene. - En bjælke, som ligger i et skillerum, men som har mange lag hvidtning (man brugte „Hvitler" til hvidtning i stedet for kalk i gammel tid) på undersiden, kan man deraf slutte, at den forhen har været fritliggende. (Maling var dyr, og man brugte da at hvidte lofter og bjælker), og skillerummet er altså opført senere. Er det muret op af rå soltørrede lersten, er dette formodentlig yngre end værende skillerum. Findes der en bjælke af fyr og de andre er af eg, er den måske senere indstukket, hvilket som regel kan ses.

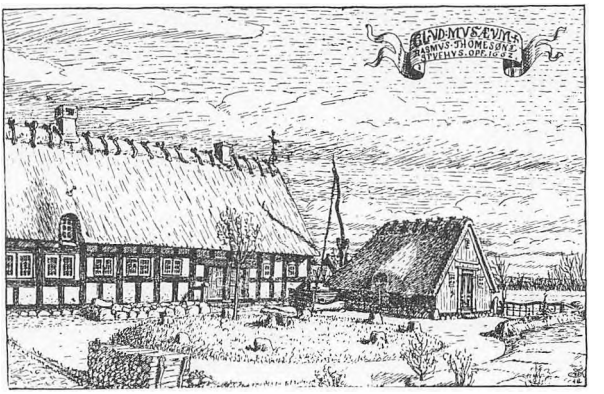

I november 1911 kom det under tag, stråtag som før. Meget manglede, både løse og faste ting, men det lod sig dog gøre at få gode gamle ting i den nærmeste omegn, så huset kunne åbnes den 5. maj 1912. Det var da nogenlunde komplet og stilfuldt udstyret. Yderstuen skulle jo holdes i renaissance og barokstil. Denne stue kan nok regnes blandt de mærkeligste af gamle stuer i dette land. De smukt skårne æggestave i gesimserne virker prægtigt, lidt blandet i stilen er de, men dog harmoniske i udtrykket. De vægfaste møbler er de oprindelige, det smukke panel for bordenden er værdigt, og den store alkove pyntelig. Kunne den tale, havde den meget at fortælle om, fred og fryd, om elskovsleg og smertensskrig i barnsnød og sygdom, om svulmende kraft og dødens sidste kuldegys, om liv der blev til, om liv der sluktes. - Først ægteseng, siden tjenestepigeseng, så på loftsrummet i nogle år, så atter på plads.

Søren Knudsen slutter dette uddrag med følgende ord:

Nu ejes museet altså af en forening, og alt er i god orden. Jeg har foreløbig lov til at passe det gamle hus, som er, og velsagtens bliver, mit største værk, og er det end ubetydelig, så siger jeg med digteren

„Koraldyrets lig i den dybe sø
jeg bygger dog med på den voksende ø
og bereder den verden der kommer".

Det ser ud til at en spådom af museumsforeningens sekretær og uvurderlige gode støtte forhenværende seminarieforstander Martin Kristensen i et foredrag for foreningens medlemmer sidste forår, kan gå i opfyldelse, nemlig, at det med tiden vil blive et Bjerre Herreds museum.

Glud i december 1915. Søren Knudsen.

Et sjældent værk har Søren Knudsen tegnet af gammelt smedearbejde og kunst. Direktøren for den tekniske undervisning, nu afdøde professor, Alfred Lutkens, opfordrede Søren Knudsen til at tegne dette, da han anså ham for en af de bedste kendere af hvad gamle smede og klejnsmede i fortiden havde efterladt sig. Glud Museum havde allerede dengang en god samling af nævnte art. Søren Knudsen tog glad og gerne mod bestillingen, og det var hensigten på begge sider, at det værk skulle være færdigt om eet år, men det tog 4 1/2 år. Det blev også gjort grundigt. Ved rejser på cykel studerede og tegnede Søren Knudsen så meget, at det blev et enestående arbejde, han fik ud af det. Dette værk er udgivet af tilsynet med håndværkerundervisning med støtte af ministeriet for handel og industri, og af Carlsbergfondet. Professor Lutkens var ham en god ven, der satte stor pris på dette arbejde. Man ser ved at studere dette værk, at Søren Knudsen har været rundt i næsten alle landets købstæder for at finde frem til det mest sjældne indenfor smedefaget. Der findes utallige tegninger fra Søren Knudsens hånd. Mange af dem vil sikkert blive meget påskønnet. I vor nuværende tid forandres så meget, især byggemæssigt set. Alt det nye giver landskabet et andet udseende. I Vejle Amts årbøger findes der mange gode tegninger og artikler fra Søren Knudsen. I Østjydsk Hjemstavn af 1936 er der fine tegninger fra Alrø.

Af Søren Knudsens efterladte skrifter, der har værdi som folkeminder for kommende slægter er følgende:

1915 Rasmus Tomesøns gård i Glud, opført 1662.
1923 Om krigeren og tolderen og bonden Peter Brakker.
1926 Hvalfangsten på Hjarnø i 1771, Vejle Amts årbog.
1926 To gamle møller i Bjerre Herred. Vejle Amts årbog.
1927 Handelspladsen Snaptun. Vejle Amts årbog.
1928 De gamle kystpakhuse. Vejle Amts årbog.
1931 Håndværk og kunst, grov- og klejnsmedearbejde.
1936 Hvad havet gemmer.
1942 En gammel storgård i Bjerre Herred.
1942 Lidt om Glud præstegård.
1944 Sagn og minder om Dysbjerg.

Alle disse tegninger og beskrivelser er en værdifuld del af hans liv som folkemindesamler.

Søren Knudsen ved Christiansborg den 18. Maj 1931
Nægtet Audiens hos Kongen

DIGT AF HANS NIELSEN, TYRSTED, 1934.

Søren Knudsen, Glud.

Med fuldskæg og med kunstnerhår
som grånet blev i stridens år,
men rask og rørig dog som få
en kampens mand fra top til tå,
der går sin vej trods storm og slud
og kækt trods modgang holder ud
i Glud.

Og Søren Knudsen er hans navn
trods fjendenap og vennesavn
trods han erfared gang på gang
at rettens vej er træls og lang,
han svigter dog ej pligtens vej
for ham er livet sikkert ej
en leg.

Af hans slags er der kun så få
de fleste på akkord vil gå,
enhver der fik et trællesind
vil altid huske på sit skind,
men Sørens ord er „Ja og nej"
og det står fast, han løber ej
sin vej.

Men en ting ved jeg for bestemt
når vore navne længst er glemt
vil Søren Knudsens navn bestå
da vil en hædersplads han få,
når glemt er døgnets bitre strid
vil mindet frede ind hans id
med flid.

SØREN KNUDSEN IN MEMORIAM

Ak, den som fik et sårbart sind og intet panser på,
må døje hårdt når verden ond med hvasse pil det nå,
for dem, den drillesyge flok, han var et herligt mål,
så ubetænkt de stadig stak med ordets hvasse nål.

Han værged sig, så tit jeg ved, med onde ord, der sved,
men dog på dem, med panser på, slet ingen ting der bed,
dog ubetænkt vi ofte gør een ondt fordi vi kan,
og driller så den arme mand omtrent til vanvids rand.

MINDESTUEN

I Søren Knudsens mindestue møder man det personlige af hans efterladte tegninger og skrifter. Her får man at se, at de er af en sådan mængde, at det er til at undres over. Når man så tænker på, at det mest i grunden er gjort for at eftertiden kan se, hvordan mangt og meget så ud dengang han levede, ja længe før, da kan man ikke lade være med at beundre ham. Vi, der levede på samme tid, har vel ikke så nemt ved at fatte det, hvis vi ikke kan bruge vor fantasi samtidig. Vi har jo set så mange gamle gårde og huse, men om eet eller to hundrede år da er der sikkert mange, der vil glædes over, at der dog var enkelte, der havde sans for, at minderne om slægtens gamle ting og bosted er bevaret. Vi er jo gennemgående lidt hårde ved anderledes tænkende, og dem som ikke er, som folk er flest. Man må tænke på H. C. Andersens ord i den grimme ælling: „Han er ikke som de andre, og derfor skal han nøfles". Det kan sommetider være både et strengt og surt liv at skille sig ud fra den store masse, og dog må vi den ene gang efter den anden erfare, at det netop er fra særprægede mennesker, vi har fået så mange uvurderlige skatte. Det er dog sjældent, disse mennesker oplever at blive berømt eller anerkendt, for hvad de har udrettet, navnlig det sidste opnås sjældent medens de lever, og dog er det ofte det de stræber efter. I Søren Knudsens mindestue kan man glædes over, at han har levet. Især hvis man har sans for svundne tider, hvoraf vi selv er udrunden. De kommende slægter bygger videre. Hver tid tror vel, at ingen kan måle sig med hvad den har præsteret. Det er vel på sin vis rigtigt, og dog må man tænke på, hvad næste slægt vil sige om os.

Underligt er det at sidde i mindestuen og se alle de ting, som nu er lagt til hvile, dem Søren Knudsen brugte til at skrive og tegne med. Hans trillebør, som han vandrede Bjerre Herred rundt med, står der også. Den og Søren Knudsen har sammen kørt det meste af museets løse dele hjem.

Søren Knudsen havde megen modgang økonomisk. Sorger plagede ham, hans hjemliv var ikke godt, dertil kom hans strid med øvrigheden, den førte til, at han en tid blev tvangsindlagt på Riisskov hospital. Om denne periode foreligger et stort materiale fra hans hånd, men det vil jeg lade ligge, så kan eftertiden dømme derom. Der var vel nok fejl på begge sider. Her et citat af cand. mag. Hans Lund Hansen, Søren Knudsens fætter, i en artikel i B. T. den 4. juli 1931: „Fuldstændig mangel på selvbeherskelse og evne til at forstå andres synspunkter har gjort, at han efterhånden kom på kant med alt og alle, men om hans ærlige vilje til at gøre det yderste for at tjene hvad han anså for ret og rigtigt, kan der ikke tvivles". Det er rigtigt, at ingen tvivlede på hans ærlige vilje, men at han var på kant med alle, passer ikke helt. Jeg kender flere, som har haft endda meget med Søren Knudsen at gøre, uden at de er kommet på kant med ham.

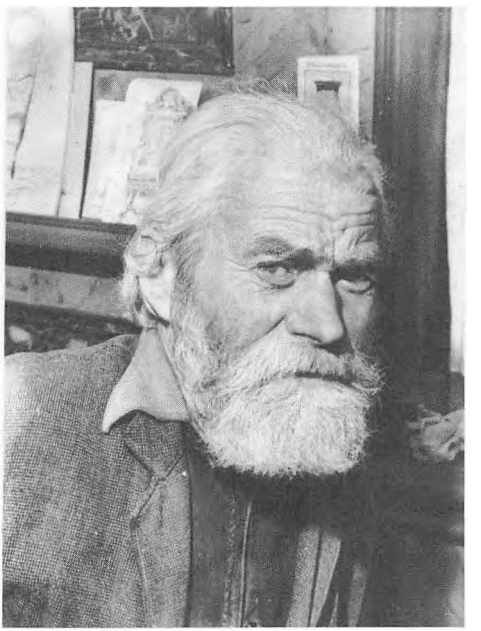

I 1943 overtog Søren Knudsen igen museet som selvejer, dog med et tilsynsråd på tre mand, som han selv udvalgte, i stedet for den opløste museumsforening. Der blev oprettet tinglyst servitut på, at museet skulle drives som sådan i 100 år til 2045. Tilsynsrådet kom til at bestå af fabrikant Sigurd Stenhøj, Barrit, gårdejer Jørgen Naldal, Glud, og murermester Karl Pedersen, Rårup, og de udpeger selv deres efterfølgere. Ved Søren Knudsens død var det forhenværende plantageejer Hans Pedersen i stedet for Jørgen Naldal. Disse tre sørgede for, at museumsforeningen igen blev oprettet, og at der blev valgt en bestyrelse, som varetager Glud Museum.

Til bestyrer og daglig leder af museet blev ansat forhenværende maskinmester, biografejer Alfred Jensen og hustru. „Et lykkeligt valg". Til formand valgtes fabrikant Sigurd Stenhøj. Bestyrelsen varetager nu museet. Der blev givet mange ting til museet, og der blev købt jord til parkeringsplads, bygget en stor landbrugshal, Hjarnøhuset er blevet tilbygget to fag, og alt er kommet i den bedste orden. Museet er nu som en sommerfugl, der er kommet ud af sin puppe. Formanden, Sigurd Stenhøj, er en utrættelig „primus motor", hvis energi og lederegenskaber man må beundre. Hele bestyrelsen er inde på, at Glud Museum skal blive og er Danmarks bedste og mest velordnede landsbymuseum. Et værdigt monument for dets skaber, folkemindesamleren Søren Knudsen.

Hjarnø, den 8. november 1961.

Anders Rasmussen.

To gamle Gaarde i "det rige Stourur";
som endnu ikke har faaet "den tredie
Skorsten" paa Stuehuset (i Storstuen)
men nöjes stadig med Bryggers- og
Stue-Skorstenene. S.K. 1954.

Søren Knudsens sidste tegning
(ikke færdiggjort)

